

Käyttötarkoituksen muutos

Entinen kotiteollisuuskoulu ja päiväkotiki

Roosa Hiltunen

OPINNÄYTETYÖ
Toukokuu 2024

Rakennusarkkitehdin tutkinto-ohjelma

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Rakennusarkkitehdin tutkinto-ohjelma

HILTUNEN, ROOSA:
Käyttötarkoituksen muutos
Entinen kotiteollisuuskoulu ja päiväkot

Opinnäytetyö 92 sivua, joista liitteitä 11 sivua
Toukokuu 2024

Opinnäytetyössä laadittiin konseptuaaliset suunnitelmat Kemiössä sijaitsevan vanhan kotiteollisuuskoulun ja sittemmin päiväkodin käyttötarkoituksen muutoksesta. Pyrkimyksenä oli selvittää rakennuksen ja sitä ympäröivän piha-alueen soveltuvuus tuetun asumisen toimintaan. Suunnittelualueen rajaus sisältää rakennuksen kokonaisuudessaan lukuun ottamatta ullakotilaa.

Opinnäytetyössä käsiteltiin alun perin vuonna 1957 rakennetun Turunmaan vanhan kotiteollisuuskoulun ja sittemmin vuonna 1995 päiväkotitoimintaan muutetun rakennuksen historiaa, rakennusvaiheita ja yleisellä tasolla ajalle tyypillisiä rakennusratkaisuja. Suunnittelussa otettiin huomioon rakennuksen merkitys keskustal alueella osana maaseututaajamaa ja sen sijainti kulttuurihistoriallisesti ja paikallisesti arvokkaassa ympäristössä lähellä 1950-luvulla rakennettuja kunnankanslia rakennuksia.

Suunnittelun tuloksena syntyi kaksi erilaista vaihtoehtoa tuetun asumisen toimintaan soveltuvista pohjaratkaisuista rakennuksen historiaa ja arkkitehtonisia erityispiirteitä huomioiden. Samalla rakennus pyrittiin tuomaan nykystandardien tasolle niin esteettömyyden kuin toiminnallisuuden osalta. Suunnittelussa huomioitiin tilojen muuntojoustavuus ja soveltuvuus myös muuhun vaihtoehtoiseen käyttötarkoitukseen, kuten majoitustoimintaan.

Opinnäytetyötä voidaan käyttää mahdollisen jatkosuunnittelun lähtöaineistona. Suunnitelmissa esitetyt muutostoimenpiteet ovat kuitenkin laajoja, ja projektin edetessä yksityiskohtaisempia selvityksiä ja kuntokartoituksia on tarpeen tehdä.

Asiasanat: käyttötarkoituksen muutos, korjausrakentaminen, rakennushistoria

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Construction Architecture

HILTUNEN, ROOSA:
Alteration of Use
Former Handicraft School and Kindergarten

Bachelor's thesis 92 pages, appendices 11 pages
May 2024

The purpose of this thesis was to explore the history and construction phases of the old handicraft school of Turunmaa, originally built in the 1950s and later converted into a kindergarten in the 1990s. The building and its surroundings have been unused for the past decade.

The thesis provides a general condition survey of the building in the municipality of Kemiönsaari and two different versions for floors plans. The scope of the design area includes the entire building except for the attic space. The surrounding yard area of the building is also part of the design subarea. The purpose was to implement conceptual plans for the alteration of use of the building and examine the history, the architectural features, and the current condition of the building.

As a result of the thesis, two different options for floor plans suitable for assisted living residence were developed, taking into account the history and the architectural characteristics of the building. The thesis can be used as the base information for further development. However, as further planning progresses, further research will be needed.

Key words: alteration of use, repair construction, construction history

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	SIJAINTI KEMIÖNSAARELLA.....	8
	2.1 Engelsbyn alueinventointi	9
3	1950-LUVUN KOULUARKKITEHTUURI SUOMESSA	13
	3.1 Historia.....	13
	3.2 Tyypilliset rakenneratkaisut	14
4	RAKENNUKSEN HISTORIA.....	17
	4.1 Kotiteollisuuskoulun historia	17
	4.2 Laajennus- ja muutostoimet	24
	4.2.1 Alkuperäinen koulurakennus vuonna 1957.....	24
	4.2.2 Laajennustoimi vuonna 1966.....	27
	4.2.3 Muutostoimi vuonna 1995	30
5	RAKENNUKSEN NYKYTILA JA YMPÄRISTÖ	33
	5.1 Kohdekäynnit	33
	5.2 Julkisivut	33
	5.3 Sisätilat	41
	5.4 Rakenteet.....	50
	5.5 Piha-alue ja ympäristö.....	53
6	SUUNNITTELUN LÄHTÖTILANNE	58
	6.1 Kaavatilanne	58
	6.2 Suunnittelun tavoitteet.....	60
	6.3 Suunnittelun rajaus	61
7	SUUNNITTELU.....	62
	7.1 Suunnitelma 1	64
	7.2 Suunnitelma 2	69
8	POHDINTA	76
	LÄHTEET.....	78
	LIITTEET	81
	Liite 1. Luonnossuunnitelmat 1 & 2.....	81

LYHENTEET JA TERMIT

ArchiCad	Kolmiulotteiseen tietomallinnukseen käytettävä mallin- nusohjelma
Kotiryhmä	Päiväkotiryhmä, jossa lapset viettävät suurimman osan päivästään ja jossa heillä on omat hoitajansa ja omat tilat, kuten leikki- ja ruokailutilat
Riskirakenne	Tutkimusten ja käytön myötä vaurioherkäksi todettu ra- kennetyyppi
Coworking-tila	Yhteisöllinen palvelukonsepti, jossa tilaa käytetään yri- tyksen liiketoiminnan lisäksi palveluiden ja tapahtumien järjestämiseen

1 JOHDANTO

Rakennus valikoitui opinnäytetyön kohteeksi sen vivahteikkaan historian ja arkkitehtonisen potentiaalin vuoksi. Lisäksi rakennuksella on henkilökohtaista merkitystä, sillä olen käynyt päiväkotini siellä rakennuksen ollessa vielä käytössä. Täten rakennus oli luonteva valinta aiheeksi henkilökohtaisen siteeni sekä sen synnyinkunnalleni antaman maisemallisen ja kulttuurihistoriallisen arvon vuoksi.

Käyttötarkoituksen muutoksella pyritään usein löytämään uusia vaihtoehtoisia ratkaisuja käyttäen tiettyä rakennusta tai aluetta, kun vanha toiminta rakennuksessa on päättynyt. Suunnittelu pyritään toteuttamaan tavalla, jonka lopputuotteena syntyy käyttäjiä paremmin palveleva ratkaisu nykytilanteeseen verrattuna. Käyttötarkoituksen muutokseen päädytään usein esimerkiksi muuttuneesta tarpeesta tai ekologisista syistä. Suunnittelussa merkittävässä roolissa ovat rakennuksen ja ympäristön yhteen nivoutuva historia, rakennuksen arkkitehtoniset erityispiirteet sekä muutossuunnittelua ohjaavat lait ja määräykset.

Opinnäytetyössä käsitellään 1950-luvulla rakennetun Turunmaan entisen kotiteollisuuskoulun ja sittemmin Kemiönsaaren kunnan päiväkodin historiaa ja rakennusvaiheita. Samalla selvitetään rakennuksen tulevaisuuden näkymiä sekä sen kulttuurista arvoa ympäristöllisesti arvokkaaksi merkityllä alueella, Kemiönsaaren Engelsbyssä. Reilun 1170 m² kokoinen entinen koulurakennus on rakennettu aikanaan tiilestä, puusta, betonista ja louhoskivestä ajalle ominaisilla rakenneratkaisuilla. Rakennukseen on tehty merkittäviä muutoksia, jotka ovat johtuneet muuttuneesta käyttötarkoituksesta ja siihen liittyvistä tarpeista. Opinnäytetyö on tehty julkiselle tilaajalle ja sitä voidaan käyttää esimerkiksi markkinoinnissa, kun rakennusta yritetään myydä.

Opinnäytetyössä on laadittu konseptuaaliset suunnitelmat rakennuksen käyttötarkoituksen muutoksesta. Tarkoituksena on ollut selvittää rakennuksen ja sen piha-alueen soveltuminen tuetulle asumiselle kahdella erilaisella suunnitelmalla. Kemiönsaaren ikäjakauma on suppautumassa, jolloin ikäihmisten osuus väestöstä on kasvamassa. Laatimani suunnitelmat esittävät ratkaisun mahdollisesti

kasvavaan tarpeeseen ja esimerkiksi ikäihmisten yksinäisyyden torjumiseen samalla.

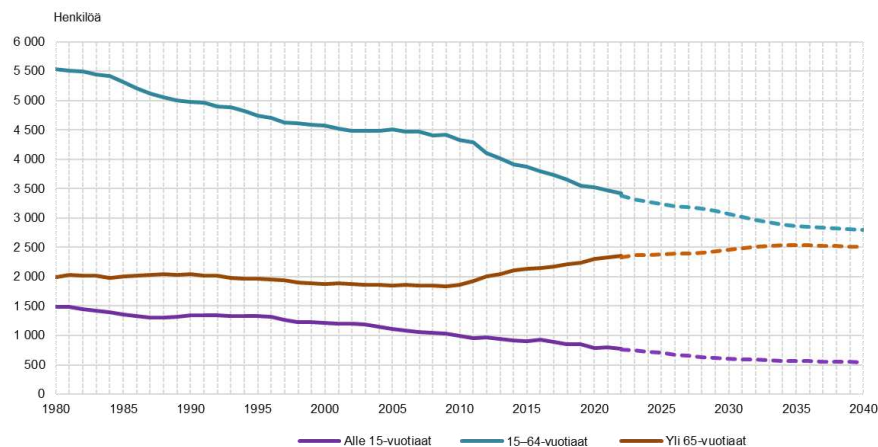
Suunnittelualueen rajausta sisältää rakennuksen kokonaisuudessaan lukuun ottamatta ullakotilaa. Suunnittelu toteutettiin ArchiCad -tietomallinnusohjelmalla perustuen Kemiönsaaren kunnan laatimaan DWG-aineistoon.

Ensimmäisen suunnitelman lähtökohtana olemassa olevaa tilajakoa pyritään säilyttämään enemmän ja toisessa suunnitelmassa lähtökohtana on suunnitella rakennuksen sisätilat alusta alkaen uudelleen. Asukkaiden asuin- ja yhteistilojen lisäksi rakennukseen sovitetaan pieni lounasravintola ja muunneltavia tiloja, jotka palvelevat myös palvelutalon toiminnan ulkopuolista käyttöä, kuten harrastustoimintaa. Rakennus pyritään tuomaan suunnitelmissa nykyvaatimusten tasolle niin esteettömyyden kuin toiminnallisuuden osalta.

Rakennuksen yleiskunto on välttävä muun muassa siihen kohdistuneen ilkvallan vuoksi. Rakennusta ei ole myöskään pidetty lämpimänä enää viime vuosina. Käyttötarkoituksen muutosta varten rakennus tarvitsee laajoja korjaustoimenpiteitä. Ennen korjaustoimenpiteisiin ryhtymistä rakennus on kuitenkin tutkittava ja suunnitteluun on käytettävä kosteusvaurioiden korjaamiseen erikoistunutta suunnittelijaa.

2 SIJAINTI KEMIÖNSAARELLA

Kemiönsaaren kunta on yksi Varsinais-Suomen maakunnan kaksikielisistä saaristokunnista, joka koostuu yhteensä 3000 saaresta. Vakituksia asukkaita Kemiönsaarella on lähes 6550 (Tilastokeskus 2023). Tilastokeskuksen laatimista tilastoista kuitenkin selviää Kemiönsaaren olevan sekä ikääntyvä että muuttotappiainen kunta. Syntyvyys on vähäistä, yli 65-vuotiaiden asukkaiden osuus väestöstä on 2000-luvun puolivälistä lähtien kasvanut ja alle 15-vuotiaiden sekä 15–64-vuotiaiden osuus kunnan väestöstä on jatkanut vähenemistään vuodesta 1980 lähtien. Ikärakenteen muutokset näyttäisivät seuraavan myös samaa liikehdintää vuoteen 2040 asti laaditussa ennusteessa. (Kuvio 1.)

KUVIO 1. Väestön ikärakenne Kemiönsaarella vuosina 1980–2022 ja ennuste vuoteen 2040 (Tilastokeskus SeutuNet 2023).

Turunmaan saariston pysyvä asutushistoria juontaa juurensa 1200-luvulle, jolloin ruotsalaisen uudisasutuksen uskotaan asettuneen Kemiönsaaren alueelle, Rosalaan. Myöhemmin 1500-luvulla Kemiön, Paraisten ja Nauvon alueella tiedetään olleen jo yhteensä 289 ruotsalaista kylää, joiden asukkaat ovat ajoittain muuttaneet kylien välillä. (Matikainen 2000, 1–2.) Kemiön keskiaikainen emäpitäjäpuolestaan koostui 1300-luvulla Kemiöstä, Dragsfjärdistä, Hiittisistä ja Västanfjärdistä. 1600–1700-luvuilla paikkakunnat erkaantuivat omiksi kappeliseurakunnikseen, ja myöhemmin 1800-luvun lopulla kunnallislakiuudistuksen myötä paikkakunnista tuli itsenäisiä kuntia. (Matikainen 2000, 2.) Vuonna 2009 Kemiö, Dragsfjärd ja Västanfjärd yhdistyivät muodostaen yhtenäisen Kemiönsaaren kunnan

(Yle Svenska 25.9.2012). Tätä edelsi Hiittisten saaristokunnan liittäminen Dragsfjärdiin vuonna 1969.

Kaikilla kuntaan kuuluvilla saarilla ei ole asutusta ympäri vuoden, vaan asutus on keskittynyt kunnan suurimmalle pääsaarelle. Suuri osa kuntaan kuuluvista saarista on joko täysin asumattomia tai käytössä lähinnä sesonkiaikaan kesäisin mökkeilijöiden toimesta. Kesäaikaan Kemiönsaaren väkiluku kasvaakin huomattavasti saarella vakituisesti asuvien määrään nähden.

Huolimatta siitä, että Kemiönsaaren kunta on väkiluvultaan pieni saaristokunta Suomen mittakaavassa, saarella sijaitsee muutamia historiallisia ja paikallisesti merkittäviä kohteita, jotka houkuttelevat vierailijoita kaukaakin. Näitä ovat muun muassa ulkosaaristossa sijaitsevat Örön linnakesaari ja Bengtskärin majakka (kuva 1) sekä Taalintehtaan ruukinalue ja Söderlångvikin kartano omenapuutarhoineen (kuva 2).

Kuva 1. Bengtskärin majakka ja merivartijoita (Kai Säteri 1965–1975).

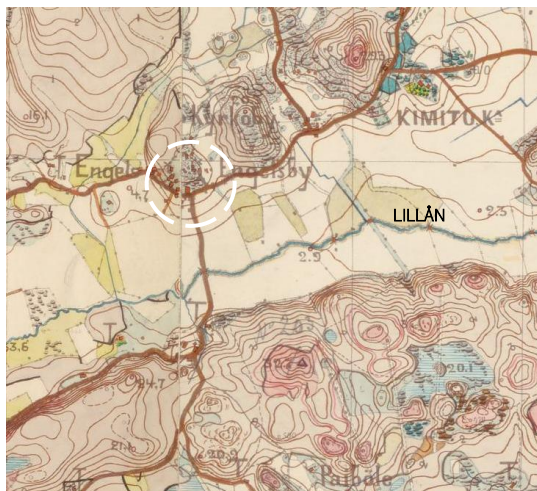

KUVA 2. Söderlångvikin kartanon päärakennus vuosina 1935–1936 (Kustannusosakeyhtiö Kiven kokoelma 1935–1936).

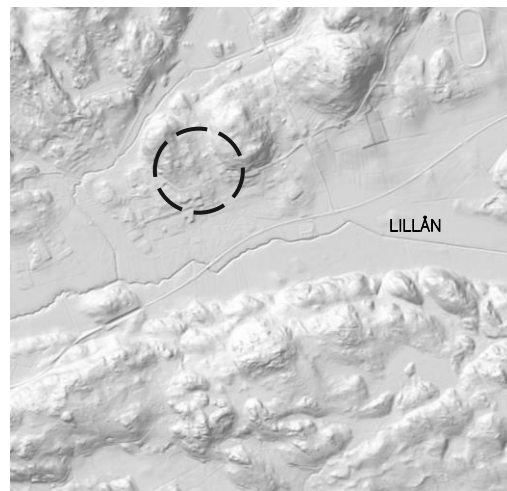
2.1 Engelsbyn alueinventointi

Opinnäytetyössä käsiteltävä rakennus sijaitsee Kemiönsaaren sisäosassa Engelsbyn kylässä, joka on yksi monista Kemiöön kuuluvista kylistä. Engelsby si-

jaitsee Kemiön Lillån etelä- ja pohjoispuolella (Hurme 2023a, 2). Pinnanmuodoiltaan alue on pääsääntöisesti tasaista, lukuun ottamatta muutamaa korkeampaa kohtaa, joissa maanpinnan korkeus merenpinnasta on huomattavasti suurempi (kuva 3 & 4). Maaseutuidylliä ympäröi suurelta osin pellot ja metsät, jotka ovat olennainen osa Kemiön maaseututaajamaa.

KUVA 3. Ote Senaatinkartastosta Engelsbyn alueelta vuodelta 1870 (Kemiönsaaren karttapalvelu 2014, muokattu). Kartasta ilmenee alueen pinnanmuodot.

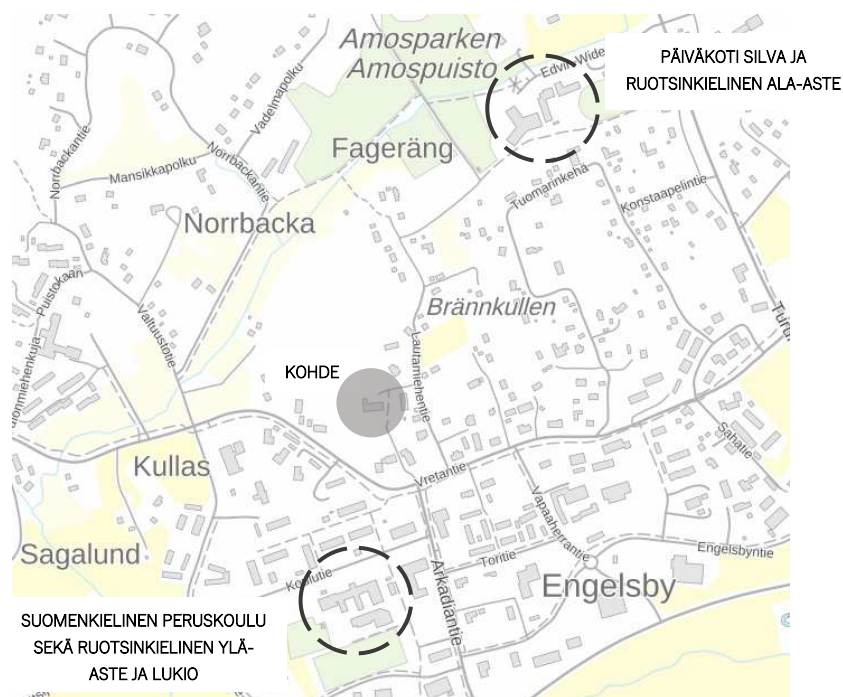

KUVA 4. Ote rinnevarjostekartasta Engelsbyn alueelta (MML Kartta-paikka 2024, muokattu). Kartasta ilmenee alueen pinnanmuodot.

Kemiön keskustassa olemassa oleva rakennuskanta koostuu sekä toimisto- ja liiketiloista että asuinrakennuksista. Keskusta-alueen asuinrakennuskanta on pääasiassa kerros- ja rivitaloasuntoja, ja keskustaa ympäröivät puolestaan pientalokeskittymät.

Kemiössä on mahdollista käydä varhaiskasvatus ja peruskoulut joko suomen- tai ruotsin kielellä. Suomenkielinen ala- ja yläaste, Kemiönsaaren Keskuskoulu, sijaitsee keskeisessä osassa Kemiön keskustaa. Samassa rakennuksessa toimii ruotsinkielinen yläaste, Kimitonejdens skola, ja lukio, Kimitoöns gymnasium. Ruotsinkielinen ala-aste, Amosparkens skola, sijaitsee Amospuistossa erillään Kemiön keskusta-alueesta. Opinnäytetyössä käsiteltävä rakennus, Kemiön vanhan kotiteollisuuskoulun ja myöhemmin kunnan entisen päiväkodin rakennus, sijaitsee keskeisessä osassa Kemiön keskustaa. Päiväkotitoiminta loppui raken-

nuksessa 2010-luvulla rakennuksen jäätyä tiloiltaan ja toiminnoiltaan vanhanai-
kaiseksi ja pieneksi. Uusi päiväkotirakennus Silva rakennettiin ruotsinkielisen ala-
asteen yhteyteen Amospuistoon. (Kuva 5.)

Kuva 5. Ote taustakartasta Kemiön keskusta-alueelta (MML Karttapaikka 2024, muokattu). Ympyröitynä alueen oppilaitos- ja päiväkotirakennuksia sekä korostettuna opinnäytetyön kohde, vanha päiväkotirakennus Pjonkis.

Varsinais-Suomen alueellisen vastuumuseon teettämästä Engelsbyn alueinventaarista selviää, että opinnäytetyössä käsiteltävä rakennus sijaitsee entisellä Uppgårdin kantatalon kylätontilla, Tomtbackalla. Uppgårdin tila on aikoinaan muodostunut yhdistämällä vierekkäisiä kylätontteja. (Hurme 2023a, 2.) Inventaarion mukaan tontilla on saattanut ennen olla joitain rakennuksia, kuten kantatalo ja navettarakennus, jonka lohkokiviperustuksia on myöhemmin käytetty kotiteollisuuskoulun perustuksissa.

Uppgårdin kylätontin lähellä on sijainnut aikanaan myös neljä muuta kylätonttia: Klockarsin, Norrgårdin, Södergårdin ja Östergårdin kylätontit (kuva 6). Tilojen kantataloista ei kuitenkaan enää yksikään ole alkuperäisellä paikallaan tai ole olemassa. Entiset rakennukset oli sijoitettu omavaltaisesti tonteille, sillä alueella ei ollut minkäänlaista rakentamista ohjaavaa kaavaa. Nykyisin opinnäytetyön rakennuksen eteläisellä naapuritontilla, Norrgårdin kylätontin kupeessa, sijaitsevat

1950-luvulla rakennetut Kemiönsaaren kunnankanslian rakennukset. Koillispuolella puolestaan sijaitsee ennen kappalaisen virka-asuntona 1900-luvun alusta toiminut rakennus, joka on edelleen asuinkäytössä. (Matikainen 2000, 8–9.) Klockarsin vanhalla kylätontilla ei ole nykyisin rakennuksia, vaan alue on osa kunnankanslian vehreää puistomaista pihapiiriä. Södergårdin ja Östergårdin vanhoilla kylätonteilla puolestaan on rakennuksia myös nykyisin, vaikka nämä eivät alkuperäisiä olekaan. Södergårdin vanhan kylätontin läheisyydessä sijaitsee 1950-luvulla rakennettu Tingsbacka ja Östergårdin vanhan kylätontin kupeessa 1980-luvulla rakennettu Jarlsberg-niminen kiinteistö. (Hurme 2023a, 3, 5, 7.)

KUVA 6. Entisten kylätonttien sijainnit vuoden 1951 historiallisessa ilmakuvassa, jossa myös tonttien kantatalot (MML Paikkatietoikkuna 2024, muokattu).

3 1950-LUVUN KOULUARKKITEHTUURI SUOMESSA

Vuonna 1957 valmistunut Kemiön kotiteollisuuskoulu, sittemmin Turunmaan kotiteollisuuskoulu, on melko tyypillinen aikakautensa edustaja rakenteellisten ratkaisuiden ja rakennusmateriaalien osalta. Myös rakennuksen sisätilat ovat aikaan noudattaneet ajalle tyypillistä tilajaottelua.

Luvut 3.1 Historia ja 3.2 Tyypilliset rakenneratkaisut toimivat kontekstina projektille, sillä opinnäytetyössä käsiteltävä rakennus on valmistunut alkujaan kouluksi. Näin ollen sen arkkitehtuurissa ja rakennustavassa on havaittavissa 1950-luvun suomalaiselle kouluarkkitehtuurille tunnusomaisia piirteitä ja tyypillisiä rakenneratkaisuja.

3.1 Historia

1950-luvun kouluarkkitehtuuri heijastaa aikakautensa yhteiskunnallisesti ja pedagogisesti merkittävää murroksen alla ollutta arvomaailmaa. Ajatusta koulusta tietynlaisena ajan tärkeimpänä kurinpitolaitoksena haastettiin, kun ymmärrettiin, että oppilaiden yksilöllisyyden huomiointi sekä oppimista edistävä motivointi luovat yhdessä optimaalisen oppimisympäristön. Todellinen murros asenteissa tapahtui kuitenkin vasta 1970-luvulla. (Arkkitehtuurimuseo. n.d.a.)

Sotien jälkeen Suomi oli maana myös konkreettisesti suuren murrosvaiheen kynnyksellä. Suomea muovattiin niin fyysisesti kuin henkisesti uudenlaiseen muotoon ajan tarpeiden mukaan, eikä koululaitoskaan 1950-luvun alkupuolella uudelleenorganisoiduttua jäänyt. Edellisellä vuosikymmenellä 1940-luvulla maata räsittäneiden sotakorvausten maksamisen ja säännöstelyn jälkeen Suomi alkoi rakennuttamaan nopealla tahdilla uusia rakennuksia (Neuvonen 2006, 84). Tällöin koulurakennuksia rakennettiin määrällisesti eniten. Oppivelvollisuusikäen tulleet suurien ikäluokkien lapset sekä Karjalassa kotinsa menettäneet evakot loivat tietynlaisen paineen rakentamiseen. Heidän vuoksensa tarvittiin enemmän kouluja kasvaville oppilasmassoille (Jetsonen n.d.)

Muutokset yhteiskunnan asenteissa ja vallitsevassa kasvatustieteologiassa vaikuttivat laajalti myös vuosikymmenen kouluarkkitehtuurin suuntauksiin. Kyseinen ilmiö on havaittavissa myös aikaisempina aikoina, joina yhteiskunnassa tapahtuvien arvojen ja asenteiden muutokset ovat heijastuneet arkkitehtuurin ihanteisiin. Murroksen jälkeen ryhdyttiin rakentamaan kerroskorkeudeltaan ja -luvultaan matalampia koulurakennuksia sovittaen ne myös paremmin olemassa oleviin maastonmuotoihin. Koulurakennukset nähtiin eritoten käytännöllisyyden ja toiminnallisuuden kautta, kun taas aikaisempien vuosikymmenten koulurakennukset edustivat tietynlaista juhlallista monumentaalisuutta ja sivistyksen huipentumaa. (Arkkitehtuurimuseo n.d.a.)

Kokonaisuudessaan 1950-luvun kouluarkkitehtuuri edustaa aikakautensa modernismia ja käytännöllistä lähestymistapaa rakennussuunnitteluun. Se oli vastaus ajan tarpeeseen luoda nopealla tahdilla laadukkaita ja tehokkaita oppimisympäristöjä, jotka tukisivat oppilaiden kehitystä ja hyvinvointia.

3.2 Tyypilliset rakenneratkaisut

Arkkitehtonisesti 1950-luvun koulurakennuksen arkkityyppi (kuva 7) on 2–4-kerroksinen harjakattoinen tiilimuurirunkorakennus rapattuine julkisivuineen (Suonketo & Annala 2027, 1). Tyypillisesti sisätiloissa luokkahuoneet ja muut oppimisympäristöt sijoitettiin molemmille puolille rakennuksen keskikäytävää. Ullakkotila toimi varastona ja kellarissa sijaitsi puolestaan erilaisia varasto- ja huoltotiloja. Eroavaisuuksia ilmenee kuitenkin esimerkiksi maaseudun ja suurempien paikkakuntien koulurakennusten arkkitehtonisten ratkaisuiden ja sisätilojen tilajaottelun välillä.

Aikakauden suosittujen rakennetyyppien ja -ratkaisujen valintaan vaikuttivat eri muuttajat, kuten suunnittelijoiden ja rakentajien edistyneisyys sekä saatavilla olevan työvoiman määrä ja hinta. Lisäksi materiaalien ja työkalujen saatavuus vaikuttivat laadukkaan toteutuksen onnistumiseen. Myös rakennuspaikkakunnalla oli merkitys valittuihin rakenneratkaisuihin. Pienemmissä koulukohteissa

maaseudulla esimerkiksi puurakenteiset alapohjaratkaisut olivat ajoittain betoni-
ratkaisuja suositumpia. Nämä seikat loivat yhdessä kehykset rakennusprojektin
konkreettiselle toteutukselle. Kaikkiin aikakauden rakennuksiin ei myöskään aina
tehty salaojituksia. Jos salaojitukset tehtiin, olivat ne tarkastus- ja huoltomahdol-
lisuuksien ulottamattomissa olevia tiiliputkisalaojia. (Suonketo & Annila 2017, 2–
3.)

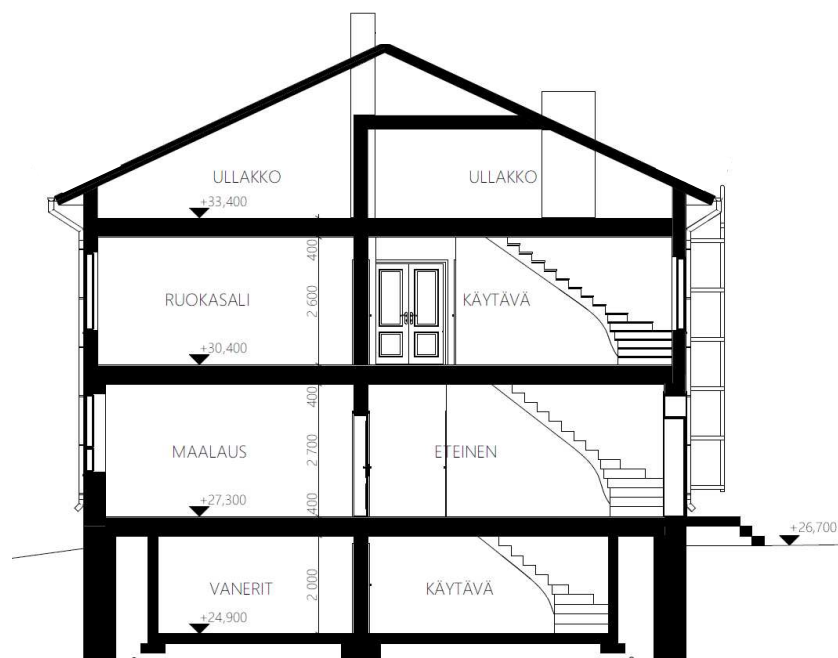
Koulurakennusten vesikattojen rakennusmateriaalina käytettiin 1950-luvulla lä-
hes poikkeuksetta puuta ja katemateriaalina joko tiililtä tai peltiä. Vesikatto oli
muodoltaan usein harja- tai aumakatto, mikä mahdollisti sen alle syntyvän ullak-
kotilan käytön esimerkiksi varastotilana. Yläpohja oli taas usein toteutettu alalaat-
tapalkiston avulla, mikä mahdollisti lämmöneristeen asentamisen palkistojen vä-
liin ja näin ollen suojaan rakenteen sisäpuolelle. Yläpohjan pintamateriaalina
toimi betoninen palopermanto, jonka tarkoituksena oli estää ja rajoittaa tulipaloa
leviämästä palon sattuessa. (Suonketo & Annila 2017, 5.)

1950-luvun koulurakennuksissa kantava runko toteutettiin usein poltetusta savi-
tiilestä pystyrakenteiden osalta. Ulkoseinät muodostivat 1- tai 1½-kiven muurauk-
sella toteutetun tiilimuurirungon. Myös sisätilojen väliseinät olivat usein muurattu
tiilestä. Lämmöneristävyyttä pyrittiin parantamaan reikätiilen, betoniharkkojen tai
kevytbetonin avulla. Välillä tiilimuurin kerrosten väliin asetettiin myös kerroksia
mineraali- tai lastuvillaeristettä parantamaan rakenteen lämmöneristävyyttä.
(Neuvonen 2006, 89). Ulkoseinät viimeisteltiin usein rappaamalla, ja niiden ik-
kuna-aukotus toteutettiin symmetrisellä jaotuksella pienellä ikkunakoolla. Kellarin
ulkoseinät ja maanvastaiset seinät toteutettiin betonisina.

Materiaalirajoitusten ja säännöstelyn jälkeisenä aikana 1950-luvun alkupuolella
muun muassa helpommin valmistettavan massiivisen betonilaatan eli massiivi-
laatan käyttö yleistyi (Neuvonen 2006, 92). Rajoitusten poistuminen vähensi tar-
vittavan työvoiman määrää ja työkustannuksia, sillä vanhanaikaisten palkistora-
kenteiden toteuttaminen oli työlästä ja aikaa vievää. Etenkin käytävissä ja por-
rashuoneissa, joiden kohdalla rakenteellinen jänneväli oli lyhyt, ryhdyttiin käyttä-
mään teräsbetonista massiivilaattarakennetta (Suonketo & Annila 2017, 3).

Välipohjarakenteet toteutettiin lähes poikkeuksetta kokonaan betonirakenteisina 1950-luvun koulurakennuksissa. Kohteissa käytettiin vaihtelevasti sekä ylälaattapalkistoja että perinteisempiä ala- ja kaksoislaattapalkistoja, erityisesti luokkahuoneiden kohdalla. Liikuntasalien ja erinäisten veistoluokkien lattiarakenteen päälle tehtiin usein lisänä erillinen puukoolausrakenne. (Suonketo & Annila 2017, 2–3.) Alalaattapalkistoissa käytettiin täytemateriaalina usein orgaanisia materiaaleja, kuten kutterinlastua eli konehöylälastua. (Neuvonen 2006, 92.)

Alapohjina käytettiin vaihtelevasti sekä maanvaraisia betonilaattoja että ryömintätilaisia betonialapohjaratkaisuja. Maanvaraisissa alapohjissa lämmöneristeenä käytettiin joko kevytsoraa tai sementistä ja puulastuista valmistettua lastuvillalevyä. Kosteuseristeenä toimi usein pohjalaatan yläpintaan sivellettävä bitumisively. Kellarikerrosten alapohjia ei lämmöneristetty usein lainkaan. 1950-luvulla myös ryömintätilaiset alapohjat olivat yleisiä. Niissä rakenteen tuuletus oli vähäistä tai se saattoi puuttua kokonaan. Alapohjan alla ryömintätila saatettiin myös jättää välillä täysin luonnontilaiseksi. (Suonketo & Annila 2017, 2–3.)

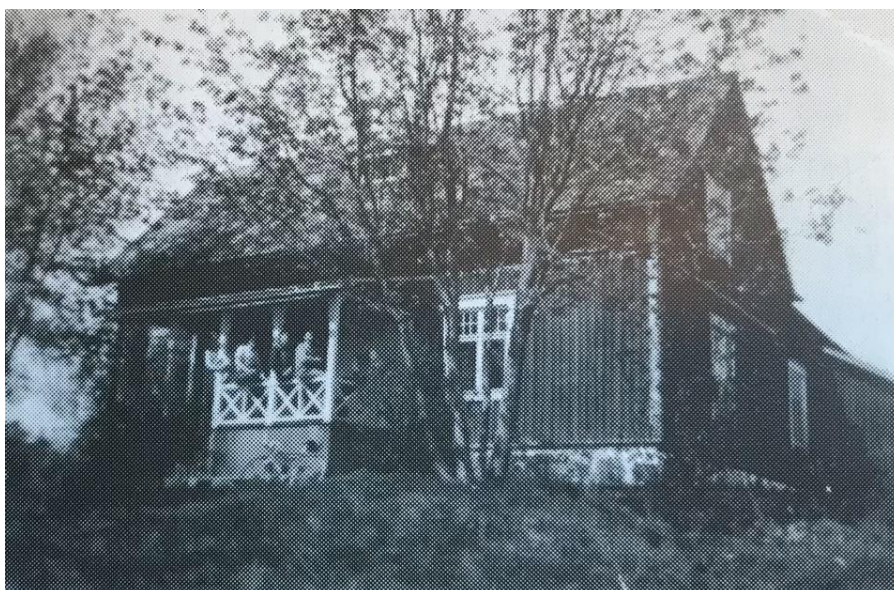
KUVA 7. Leikkauspiirustus vuonna 1957 rakennetusta Turunmaan kotiteollisuuskoulusta (Roosa Hiltunen 2024).

4 RAKENNUKSEN HISTORIA

Rakennus omaa vivahteikkaan historian entisenä koulurakennuksena ja päiväkotina. Rakennuksesta on ajan saatossa laajennettu ja sille on tehty merkittäviä muutostoimenpiteitä. Myös rakennuksen käyttäjäryhmät ovat vaihtuneet useasti ennen kuin rakennus jäi vaille varsinaista käyttötarkoitusta.

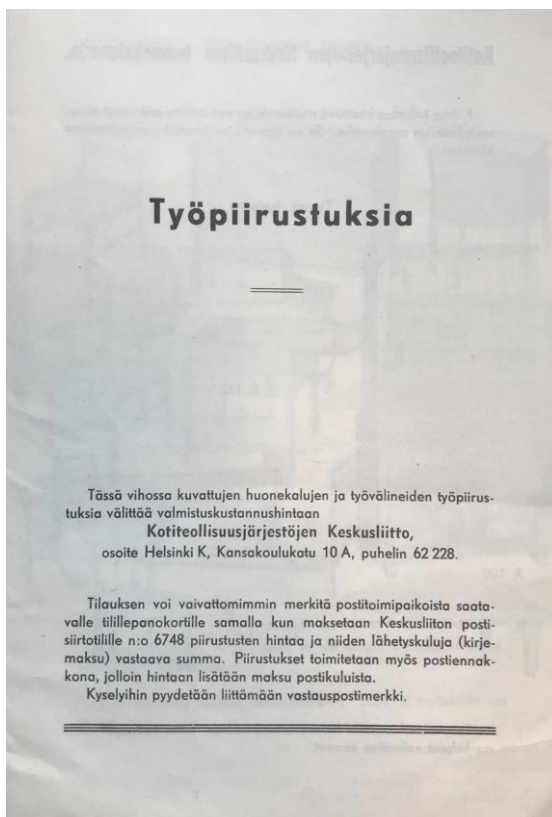
4.1 Kotiteollisuuskoulun historia

Turunmaan kotiteollisuusyhdistys perustettiin vuonna 1937, ja sen tärkeimpänä tehtävänä oli perustaa ja ylläpitää alueillansa miesten käsityöammatteihin opastavia oppilaitoksia. Yhdistyksen perustamisvuonna päätettiin myös uuden veistokoulun perustamisesta. Koulu tulisi sijaitsemaan Kemiön Engelsbyn kylässä, sillä kyseisellä paikkakunnalla ei vielä ollut omaa veistokoulua. Päätöksen myötä Kemiön kunta osoitti entisen nimismiehen Ernst Schalienin tilan ja sen rakennuksen koululle käytettäväksi. (Kuva 8.) Uusi veistokoulu Kimito Manliga hemslöjdskola aloitti toimintansa syyskuussa 1938, ja toimi sille osoitetussa rakennuksessa aina vuoteen 1957 asti. Kunta omisti tilan ja siihen kuuluvat rakennukset, joten koulu toimi tilalla vain vuokralaisena. (Lindroos 1995, 109–110.)

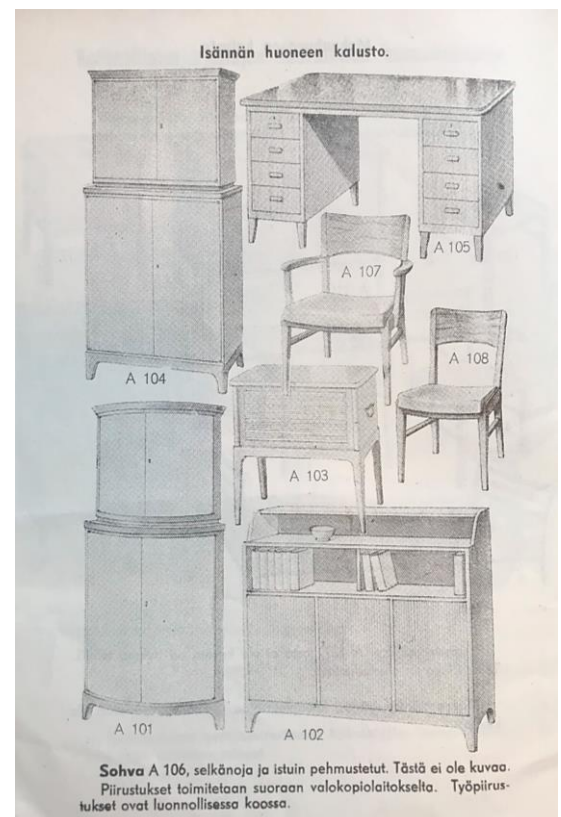

KUVA 8. Ernst Schalienin tilan rakennuksessa vuosina 1938–1957 toiminut veistokoulu (Sagalundin museonarkisto n.d.).

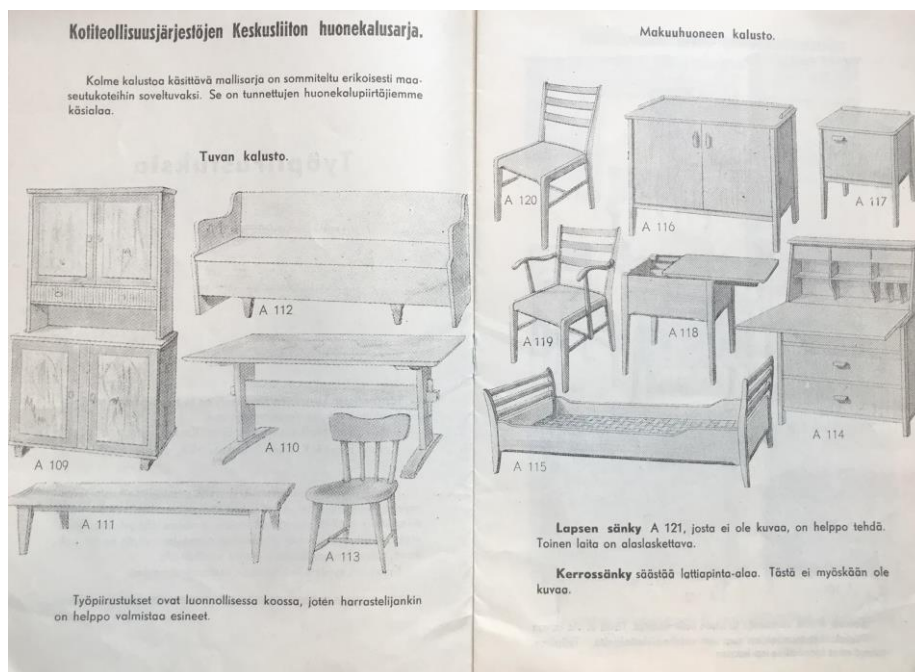
Entisen nimismies Ernst Schalienin tilalla toimineessa veistokoulussa vuosina 1938–1957 opiskeltiin lähinnä puukäsitöitä ja erilaisia pintakäsittelymenetelmiä. Oppilaiden koulunkäyntiin kuului päivittäin luentoja ja viisi tuntia käytännön työskentelyä. Tänä aikana oppilaat saivat valmistaa valmiiden työpiirustusten avulla esimerkiksi erilaisia huonekaluja, kuten puisia työpöytiä ja piironkeja (kuva 10 & 11). (Lindroos 1995, 109–110.) Työpiirustuslehtiöti oli tilattava Kotiteollisuusjärjestöjen Keskusliitolta (kuva 9), ja ohjeiden pohjalta tehtyjä kalusteita koulu esitteli vuosittain järjestettävässä lukuvuoden päätösjuhlassaan Wrethallassa Kemiössä (Åbo Underrättelser 1939, 5).

KUVA 9. Työpiirustus-lehtiön kansilehti (Sagalundin museonarkisto 2024). Ote työpiirustus-lehtiöstä.

KUVA 10. Isännän huoneen kalusto (Sagalundin museonarkisto 2024). Ote työpiirustus-lehtiöstä.

KUVA 11. Tuvan ja makuuhuoneen kalusto (Sagalundin museonarkisto 2024). Ote Kotiteollisuusjärjestöjen Keskusliiton työpiirustus-lehtiön huonekalumallisarjasta.

Koulun tilat olivat melko vaatimattomat, eikä esimerkiksi ruokailemiselle ja puukäsitöille ollut omia erillisiä tiloja, vaan kaikki tapahtui samoissa luokkatiloissa. Keväällä 1941 lukukausi jouduttiin keskeyttämään tavallista aikaisemmin, sillä paikkakunnalle oli saapunut paljon karjalaisevakkvoja, jotka majoitettiin kaikkiin vapaina oleviin tiloihin. (Lindroos 1995, 110.) Jatkuvan tilanpuutteen vuoksi koulun opiskelijamäärä pysyi melko pienenä koko koulun toiminnan ajan. Vielä kymmenen vuotta koulun perustamisen jälkeen vuonna 1947 Åbo Underrättelser -sanomalehdessä ilmoitettiin koulun oppilasmääräksi vain 12 oppilasta (Åbo Underrättelser 1947).

Ajatus uudesta tilavammasta kotiteollisuuskoulusta sai alkunsa kuusi vuotta myöhemmin vuoden 1946 tapahtuneen opettajavaihdoksen jälkeen. Silloisen koulun opettaja Helge Staffansin jäätyä virkavapaalle rakennusteknikko Erik Storlund astui sijaistavaan opettajanvirkaan. Helge Staffans ei kuitenkaan enää virkavapaansa jälkeen palannut opettajaksi, jolloin Erik Storlund otti hänen paikkansa koulun uutena vakituksena opettajana ja toimi virassa vuoteen 1955 asti. (Lindroos 1995, 112.)

Vuonna 1954 Turunmaan kotiteollisuusyhdistys päätti ostaa kemiöläiseltä Ejnar Mattssonilta koulun lähellä käyttämättömänä olleen alueen, jolla oli ainoastaan tulipalossa tuhoutunut navettarakennus. Kotiteollisuusyhdistyksen pääagendana oli suunnitella ja rakennuttaa uusi paremmin kasvavan koulun tarpeita palveleva koulurakennus tontille. (Lindroos 1995, 112.) Uuden koulurakennuksen myötä koulun toiminta laajeni puukäsitöiden lisäksi metallinjalostukseen (kuva 12 & 13).

KUVA 12. Koulun oppilaita työskentelemässä (Olof Holmström 1957).

KUVA 13. Koulun oppilaita työskentelemässä (Olof Holmström 1957).

Uuden koulurakennuksen piirustuksista vastasi opettaja ja rakennusteknikko Erik Storlund ja rakennuttamisesta puolestaan rakennusmestari Viljo Solja. Rakennus pystytettiin kahdessa vuodessa, ja se otettiin käyttöön vuonna 1957 (Hagman, Andersson & Pohjavirta 2016, 29). (Kuva 14.) Erik Storlundin siirryttyä muualle toiseen virkaan hänen seuraajakseen valittiin nauvolainen ja koulun entinen oppilas Klas Andersson. Samaan aikaan Kimito Manliga hemslöjdskola -nimisenä tunnettu koulu vaihtoi nimekseen Åbolands Manliga hemslöjdskola (Lindroos 1995, 113), joka suomentuu karkeasti Turunmaan kotiteollisuuskouluksi.

KUVA 14. Vuonna 1957 valmistunut koulurakennus, Åbolands Manliga Hems-löjdskola (Ingmar Hagman 1957).

1960-luvulle mennessä Turunmaan kotiteollisuusyhdistys koki suuria muutoksia, mitkä ajan myötä vaikuttivat myös Kemiössä sijaitsevaa kotiteollisuuskoulua. Yhdistyksen taloustilanne alkoi rasittua vuosikymmenen alkupuolella valtion, kunnan ja muiden instituutioiden rahallisista avustuksista huolimatta. (Lindroos 1995, 115.) Taloushuolien lisäksi yhdistys sai muitakin haasteita hoidettavakseen, ja ongelmat heijastuivat myöhemmin koulun toimintaan.

Vuonna 1959 ammattikoulutusta ryhdyttiin uudistamaan perusteellisesti. Vuonna 1960 voimaan astunut laki oli merkittävä käännekohta kotiteollisuuskoulujen historiassa, sillä lain myötä kotiteollisuuskoulut nostettiin tasavertaisiksi oppilaitoksiksi ammattikoulujen rinnalle. Tämä muutos koski myös Kemiössä sijaitsevaa kotiteollisuuskoulua. Lakimuutos mahdollisti ennen kaikkea yhteistyön Turunmaan ammattikoulun kanssa, mutta nosti esille myöhemmin 1960-luvulla myös kysymyksen erillisen kotiteollisuuskoulun tarpeellisuudesta. (Lindroos 1995, 115.)

Jo 1960-luvun puolivälissä koulun tilat todettiin ilmeisen pieniksi oppilasmäärään nähden, ja nähtiin tarpeelliseksi aloittaa länsipuolen laajennuksen suunnittelu. Laajennuksen tarkkaa valmistumisvuotta ei ole dokumentoitu, mutta mitä luultavimmin laajennusosa on otettu käyttöön jo 1960-luvun puolivälin jälkeen. Ajalta

on säilynyt vanha ilmakuva, jonka vasemmassa yläkulmassa rakennus laajennuksineen näkyy. Ilmakuvan etualalla näkyy myös samalla tontilla sijaitsevat kunnankanslian rakennukset (kuva 15).

KUVA 15. Kemiön keskusta 1960-luvun loppupuolella (Kemiönsaaren kunnanarkisto n.d., muokattu). Vanha kotiteollisuuskoulu taustalla kunnankanslian rakennusten takana.

Åbolands Manliga hemslöjdskola kuitenkin kärsi 1960-luvun loppupuolelle mentäessä entisestään tiukentuvasta taloudellisesta ahdingosta, mikä lopulta johti koulun yhdistymiseen Turunmaan ammattikoulun kanssa. Maataloushallituksen vaatimuksesta koulu tuli edelleen pysymään hallinnollisesti erillisenä omana instituutionaan. (Lindroos 1995, 115.) Yhdistyminen Turunmaan ammattikoulun kanssa oli ennen kaikkea kotiteollisuuskoulun toiminnan säilymisen kannalta ehdoton ja välttämätön ratkaisu, joka mahdollisti toiminnan jatkumisen vielä 1960-luvun loppupuolelle saakka.

Puukäsityöpuolen oppilasmäärä alkoi hiljalleen vähentymään, mikä lopulta johti siihen, että koulu menetti valtion taloudellisen tuen koulutoiminnan ylläpitämiseksi. Vuotta myöhemmin puukäsityöpuolen lakkauttamisen jälkeen koululla

oli edelleen metallikäsiyöpuoli, joka toimi vielä vuoden ajan ennen koko koulu-toiminnan lakkauttamista vuonna 1969. (Lindroos 1995, 115.)

Koulun suljettua pysyvästi ovensa rakennus vapautui muille toimijoille käytettäväksi. Ennen 1990-luvulla alkanutta päiväkotitoimintaa rakennus palveli useiden eri toimijoiden tiloina vuosien 1970–1994 välillä. Rakennuksessa toimi muun muassa radiokanava Åbo Radio, sanomalehti Åbo Underrättelser, lasten musiikkikoulu sekä Folkhälsanin leikkikoulu (Dahlbacka, Eriks, Kurikka, Hautala & Ågren 2005, 356). Lähteissä ei mainita tarkemmin, tehtiinkö rakennukseen perustavanlaatuisia muutoksia toiminnan aikana.

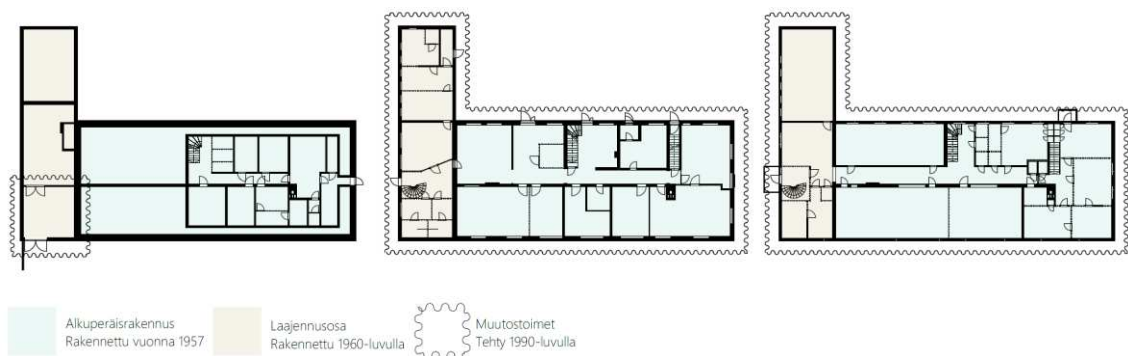
Rakennus muutettiin laajoilla muutostöillä päiväkodiksi vuosina 1994–1995, kun rakennus oli jäänyt tarpeettomaksi viimeisimpien käyttötarkoitusten jälkeen. Rakennusta ryhdyttiin kutsumaan nimellä Pjonkis, jolla se vielä tänä päivänäkin tunnetaan.

Päiväkotitoiminnan vuosina 1995–2011 päiväkodin kapasiteetin suuruus vaihteli. Vuonna 2011 lapsia oli yhteensä noin 80, mikä tarkoitti viittä yhtäaikaisesti toimivaa kotiryhmää. Päiväkoti oli tuolloin Kemiönsaaren suurin kunnallinen päiväkotikoti. (Petrélius 2011.) Päiväkodissa toimi yhtäaikaisesti sekä alle 6-vuotiaille tarkoitettuja päivähoiton ryhmiä että yli 6-vuotiaille tarkoitettuja esiopetusryhmiä. Se oli toiminnaltaan ja järjestykseltään hyvin perinteinen niin henkilökunnan tilojen kuin kotiryhmien tilojen osalta. Päiväkotitoiminta jatkui rakennuksessa aina 2010-luvun alkuun, kunnes vuoden 2011 keväällä rakennuksessa arveltiin olevan sisäilman laatuun liittyviä ongelmia (Petrélius 2011).

Sisäilman laatuun liittyvän tutkimuksen myötä ryhdyttiin puhumaan mahdollisista sisäilma- ja mikrobiongelmissa. Tiedettiin, että vuonna 1966 tehdyn laajennusosan kellari kärsi kosteusvaurioista, jotka olivat syntyneet luultavasti seinän läpi tulleesta kosteudesta tai muun valitettavan sattumuksen myötä. Muutamissa laajennusosan maanpäällisissä tiloissa havaittiin myös paikoitellen korkeita RH- eli suhteellisen kosteuden pitoisuuksia. (Petrélius 2011.) Ei ole varmuutta, kuinka laaja kosteusvahingon aiheuttama vaurio vuonna 2011 todella oli.

4.2 Laajennus- ja muutostoimet

Alkuperäiselle vuonna 1957 valmistuneelle koulurakennukselle on ajan mittaan tehty mittavia laajennus- ja muutostöitä käyttötarpeen kasvettua ja lopulta käyttötarkoituksen muututtua kokonaan koulutoiminnasta päiväkotitoimintaan (kuva 16). Rakennukselle tehdyt muutostoimet ovat dokumentoitu tarkkaan erityisesti rakennuksen alkuaikoina. Tarkimmat piirustukset ovat vuosilta 1955, 1960 ja 1966. Myöhemmin vuonna 1994 laadituissa piirustuksissa puolestaan esiintyy paljon puutteita ja rakenteellisia poikkeavuuksia toteutuneeseen tilanteeseen verrattuna. Vuonna 1995 tehtyjen muutosten osalta ei myöskään ole olemassa työselostetta.

KUVA 16. Rakennuksen laajennus- ja muutostoimet (Roosa Hiltunen 2024). Ei mittakaavassa.

4.2.1 Alkuperäinen koulurakennus vuonna 1957

Rakennus toteutettiin opettaja ja rakennusteknikko Erik Storlundin vuonna 1955 laatimien piirustuksien mukaan. Rakennus perustettiin vanhan navettarakennuksen lohkokivisille perustuksille (kuva 17). Uudessa kaksikerroksisessa koulussa oli tilaa sekä perinteiselle puulinjalle että metalliinijalle, jollaista vanhassa veistokoulussa ei ollut vielä ollut. (Storlund 1955.)

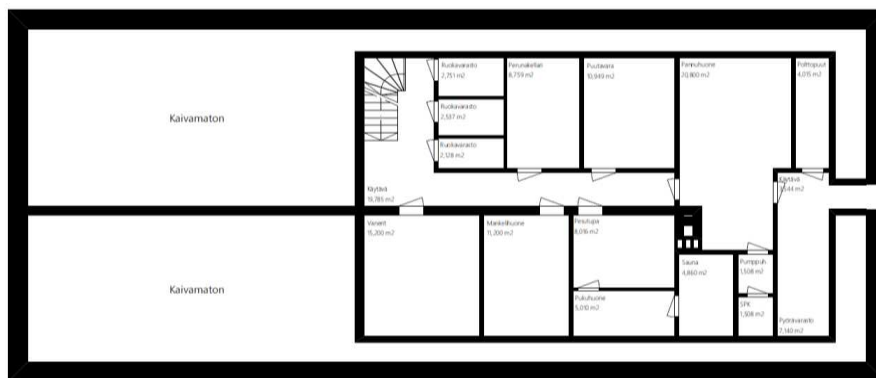
Rakennuksen valmistumisen myötä rakennus yhdistettiin kunnan vesijohtoverkostoon. Maanalaisen kellarin kuivanaapito toteutettiin putkistojen avulla, jotka kaivettiin vähintään 30 senttimetrin syvyyteen kellarin lattiatasosta. Rakennus lämpeni kellarissa sijaitsevan öljykattilan ja ikkunoiden alla sijaitsevien lämmityspat-

tereiden avulla. Rakennukseen tehtiin lisäksi sähkötyöt. (Storlund 1955.) Ilmanvaihto toteutettiin painovoimaisena ilmanvaihtona, mikä voidaan todentaa esimerkiksi olemassa olevista poisto- ja korvausilmaventtiileistä.

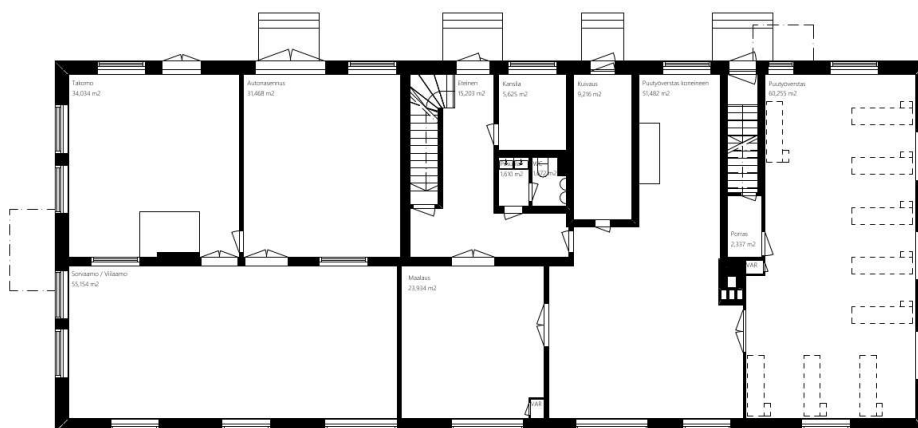
Ensimmäisessä kerroksessa tilat olivat huonekorkeudeltaan 2,7 metriä, toisessa kerroksessa 2,6 metriä ja kellarissa 2,0 metriä. Rakennuksen jakoi pitkittäissuunnassa kulkeva kantava seinä, jonka molemmille puolille asettuivat koulun eri luokahuoneet ja henkilökunnan tilat. Maantasokerroksessa sijaitsivat henkilökunnan kanslian ja wc-tilojen lisäksi puun työstöön ja käsittelyyn tarkoitettuja verstastiloja, maalaamista varten oma tilansa, autonasennustalli sekä metallitöille takomo (kuva 18).

Toisessa kerroksessa sijaitsi koulun valmistuskeittiö ja ruokasali, luentosali sekä kuusi oppilaiden kesken jaettua 2–4 hengen huonetta, jotka ovat mitä luultavimmin toimineet oppilaiden majoitus- tai taukuhuoneina. (Kuva 19.) Huoneiden tarkkaa käyttötarkoitusta ei ole ilmennyt saatavilla olevista asiakirjoista. Saman kerroksen itäpäädyssä tuli sijaitsemaan opettajan asunto omine huoneineen. Opettajan asuntoon sisältyi makuu- ja olohuoneen lisäksi ruokasali, oma pesuhuone kylpyammeella, wc-tila sekä keittiö. Asuntoon oli oma yksityinen sisäänkäyntinsä rakennuksen pohjoispuolelta.

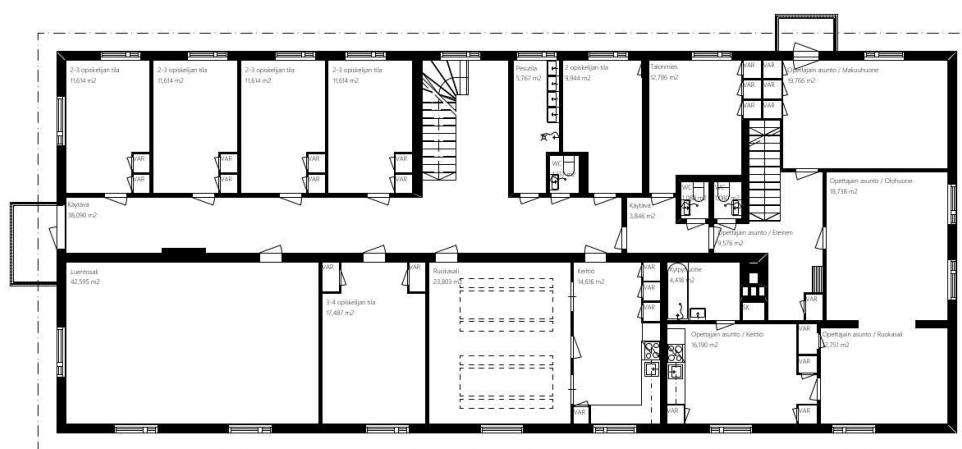
Rakennukseen tehtiin myös useita muita sisäänkäyntejä, joista osa vei maantasokerroksen eteisen kaltaisiin yleisiin tiloihin ja osa suoraan verstastiloihin, kuten kuivaushuoneeseen, takomoon ja autonasennustalliin. Kahden viimeisimpänä mainitun ulko-ovet olivat leveitä pariovia, mikä mahdollisti isompienkin projektien siirtämisen työskentelytiloihin. Kulku rakennuksen maanalaiseen kellariin järjestettiin sekä maantasokerroksen eteisestä että ulkoreittiä rakennuksen itäpuolelta. Kellarissa sijaitsivat lähinnä taloudenhoidon tilat, kuten pesula ja mankelihuone sekä sauna- ja peseytymistilat. Kellarissa sijaitsi tosin myös ruokavarastoja ja esimerkiksi rakennusmateriaalien, kuten vanereiden ja muun puutavaran säilömiseen tarkoitettuja varastoja. Rakennuksella oli myös kaksi parveketta, joista toinen oli opettajan asunnon yhteydessä rakennuksen pohjoispuolella ja toinen oli yleisessä käytössä rakennuksen länsipuolella.

KUVA 17. Vuoden 1955 kellarin pohjatilanne, jossa paksu reunaviiva kuvastaa vanhan navetan perustuslinjaa (Roosa Hiltunen 2024). Ei mittakaavassa.

KUVA 18. Vuoden 1955 ensimmäisen kerroksen pohjatilanne (Roosa Hiltunen 2024). Ei mittakaavassa.

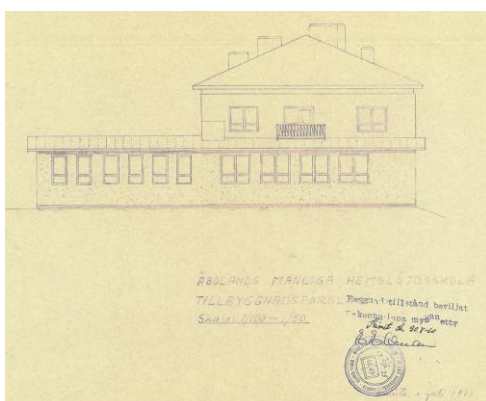

KUVA 19. Vuoden 1955 toisen kerroksen pohjatilanne (Roosa Hiltunen 2024). Ei mittakaavassa.

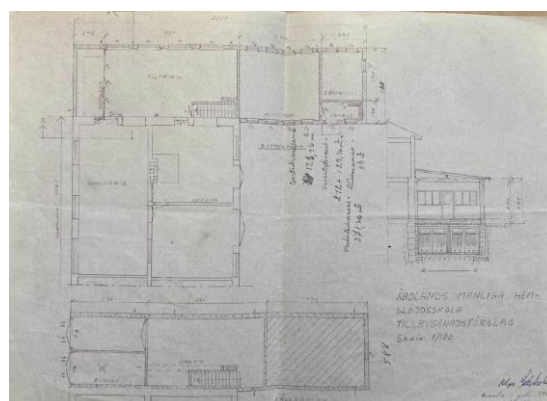
4.2.2 Laajennustoimi vuonna 1966

Vuonna 1960-luvulla koulurakennusta laajennettiin laajennusosalla. Toteutuneesta laajennusosasta tehtiin kuitenkin useampi luonnossuunnitelma ennen varsinaisen suunnitelman muodostumista. Maanpäällisen laajennuksen myötä rakennukselle tehtiin samalla uusi maanalainen kellari.

Vuonna 1960 suunnittelija Knut Hellbomin laatimat piirustukset osoittavat, että alkuperäiseen rakennukseen pohdittiin alkujaan vain yhden kerroksen laajennusratkaisua (kuva 20). Lopulta kahden kerroksen laajennusratkaisu todettiin paremmaksi kasvavaan tarpeeseen nähden. Päätökseen johtaneita syitä ei ole erikseen dokumentoitu muuten kuin laadittujen pohja- ja leikkauspiirustusten kautta. Uuden kaksikerroksisen laajennuksen piirustukset valmistuivat vuonna 1966 (kuva 21). Laajennus on luultavasti toteutettu kyseisten piirustusten perusteella.

KUVA 20. Vuonna 1960 laadittu julkisivupiirustus yhden kerroksen pulpettikattoisesta länsipuolen laajennuksesta (Kemiönsaaren kunnanarkisto 2023).

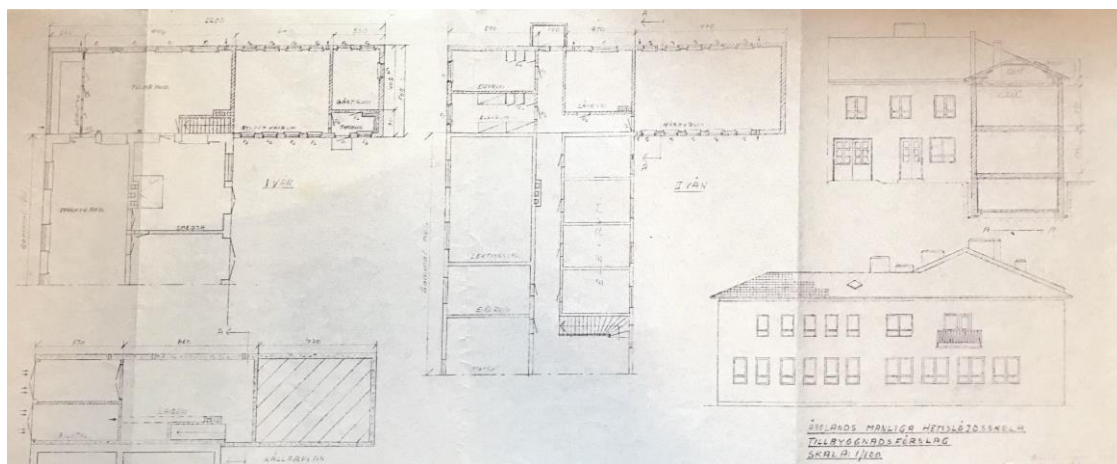

KUVA 21. Vuonna 1960 laaditut pohjapiirustukset yhden kerroksen laajennuksesta (Kemiönsaaren kunnanarkisto 2023).

Laajennusosa suunniteltiin ja toteutettiin vanhan maantasokerroksen lattiakorkoa korkeammalle, mikä aiheuttaa 400 mm korkuisen tasoeron vanhan koulurakennuksen ja laajennuksen liitoskohdassa (kuva 22). Korkeusero vaikuttaa laajennuksen molemmassa maanpäällisessä kerroksessa. Ensimmäisen kerroksen huonekorkeus on 2700 mm, toisen kerroksen 2400 mm ja kellarin 2400 mm. Myös

kellari tehtiin lattiatasonsa osalta alkuperäistä kellarialueita korkeammalle. Laajennuksessa tehtyjen ratkaisujen tarkoituksena ei tarkalleen ole tiedossa.

Laajennuksen myötä koulun käyttöön saatiin lisää oppilaita palvelevia tiloja, kuten luokkahuoneita ja oppilaiden omia huoneita. Lisäksi toiseen kerrokseen sisällytettiin erillinen tilava harrastushuone, joka mahdollisti vapaa-ajan harrastustoiminnan harjoittamisen. Ensimmäisessä kerroksessa tilaa varattiin erityisesti uudelle viilaamolle ja kankaiden työstötilalle, jollaisia koululla ei ollut ennen ollut. (Kuva 22.)

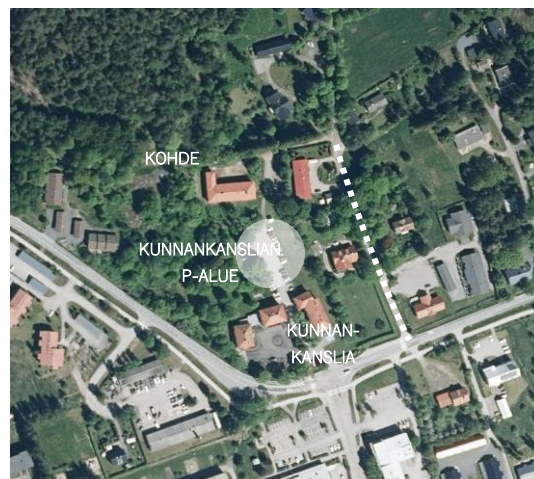

KUVA 22. Vuonna 1966 laaditut piirustukset länsipäädyn kaksikerroksisesta laajennusosasta (Kemiönsaaren kunnanarkisto 2023).

Maanpäällisen laajennuksen myötä koulu sai lisäksi uuden maanalaisen autotallin. Kulku autotalliin toteutettiin rakennuksen eteläisen julkisivun puolelta kahdella pariovella. Sisätiloista kellariin oli mahdollista kulkea betoniportaikon kautta. Portaikko sijaitsi viilaamon takaosassa, laajennusosaan vievän välioiven välittömässä läheisyydessä. (Kuva 23.) Myöhemmin toteutuneiden muutostöiden myötä portaikko otettiin pois käytöstä valamalle se umpeen, mikä teki eteläjulkisivun pariovista ainoan kulkureitin autotalliin.

KUVA 24. Suunnittelualue vuonna 1948, jossa Lautamiehentie merkitty valkoisella pisteviivalla ja vanha pihatie ympyröitynä (MML Paikkatietoikkuna 2024, muokattu).

KUVA 25. Suunnittelualue vuonna 2022, jossa Lautamiehentie merkitty valkoisella katkoviivalla (MML Paikkatietoikkuna 2024, muokattu).

4.2.3 Muutostoimi vuonna 1995

1990-luvun puoliväliin mentäessä rakennukselle ryhdyttiin suunnittelemaan laajoja sisätilojen muutostoimia. Tarkoituksena oli muuttaa rakennuksen sisätilat päiväkotitoimintaan paremmin soveltuviksi. Laadituista pohjapiirustuksista selviää, että muutokset koskivat kumpaakin maanpäällistä kerrosta. Kellareiden sisätiloihin ei puolestaan kohdistunut muutostoimia vuonna 1995 (kuva 26). Rakennuksen laajennusosan kellarin toinen ovi-aukoista on aikanaan poistettu julkisivusta. Samalla päiväkodille osoitettiin käyttöön osa kunnan omistamasta viheralueesta rakennuksen viereiseltä tontilta, ja pihapiiri rajattiin matalla puuaidalla.

Suunnitelmista vastasivat suunnittelijat Mikael ja Jörgen Lundell sekä etunimensä osalta tuntemattomaksi jäänyt suunnittelija Tallberg (Hurme 2023b, 4). Muutostoimista ei ole olemassa luotettavia pohjapiirustuksia eikä lainkaan uusia leikkaus- tai julkisivupiirustuksia. Myöskään aikaisemmin vuosien 1970–1994 välillä tehdyistä mahdollisista muutoksista ei ole dokumentoitua tietoa.

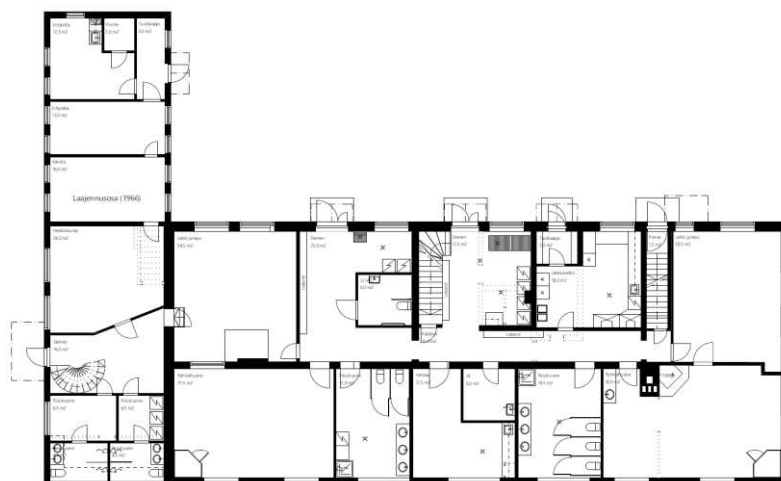
Suunnittelu- tai toteutusvaiheessa ei niinkään huomioitu rakennuksen sisätilojen alkuperäistä arkkitehtuuria, vaan pyrkimyksenä oli saada aikaan yksinkertaisilla

toimilla käytännöllinen ja päiväkotitoimintaa palveleva ratkaisu. Jälkikäteen arvioiden päätös ei ole ollut kestävin ratkaisu rakennuksen historian ja arkkitehtuurin näkökulmasta. Esimerkkinä maantasokerroksessa on kahden kotiryhmän tilat ja kava väliseinä, joka pykältää ulkoseinän ikkuna-aukon vuoksi (kuva 27).

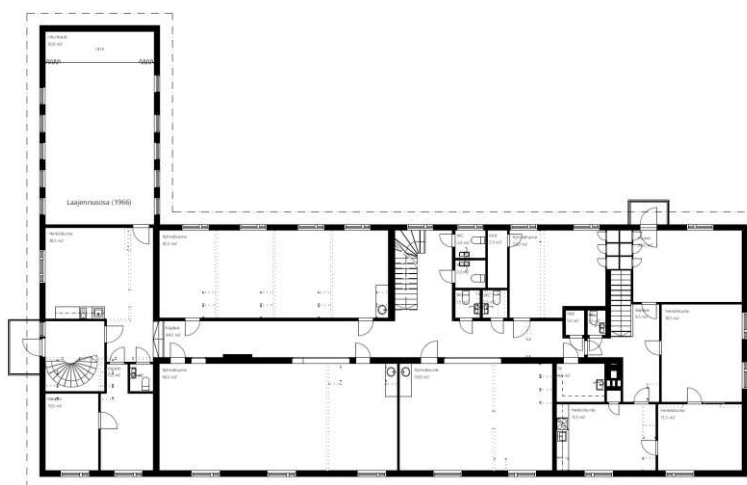
Kotiryhmien tilojen, kuten leikki- ja lepohuoneiden lisäksi päiväkodissa oli liikuntasali, verstaasi sekä useita henkilökunnan tiloja, kuten jakelukeittiö, sosiaali- ja taukotilat (kuva 27 & 28). Rakenteelliset muutokset tehtiin sekä purkamalla vanhoja että rakentamalla uusia kevyitä väliseiniä. Myös rakennuksen sisäänkäynteihin tehtiin muutoksia. Maantasokerrokseen takomoon vienyttä pariovia poistettiin julkisivusta kokonaan ja oviaukko korvattiin ikkuna-aukolla. Myös rakennuksen länsipuolelle puhkaistiin oma sisäänkäyntinsä henkilökunnan käyttöön. (Kuva 27.)

KUVA 26. Vuoden 1995 kellarin pohjatilanne (Roosa Hiltunen 2024). Ei mittakaavassa.

KUVA 27. Vuoden 1995 maantasokerroksen pohjatilanne (Roosa Hiltunen 2024). Ei mittakaavassa.

KUVA 28. Vuoden 1995 toisen kerroksen pohjatilanne (Roosa Hiltunen 2024). Ei mittakaavassa.

5 RAKENNUKSEN NYKYTILA JA YMPÄRISTÖ

Rakennukselle ajan saatossa tehtyjen laajennus- ja muutostöiden myötä rakennuksen alkuperäinen ilme ja sen arkkitehtoniset erityispiirteet ovat osin jääneet tehtyjen muutoksien varjoon, erityisesti sisätilojen osalta. Rakennuksen julkisivut puolestaan ovat melko alkuperäisessä ulkoasussaan, vaikka esimerkiksi ovien ilmettä on muutettu ja sisäänkäynneille on rakennettu katokset.

5.1 Kohdekäynnit

Rakennukseen tehtiin kesän 2023 ja talven 2024 aikana yhteensä kaksi kohdekäyntiä. Kohdekäyntien pääasiallisena tarkoituksena oli suorittaa tarkistusmittauksia sisätiloissa tarvittavilta osin sekä paikantaa eri vuosina laadittujen piirustusten ja toteutuneen tilanteen välisiä eroavaisuuksia. Mittausvälineinä käytettiin Leica Disto D110 -laseretäisyysmittaria, jonka mittaustarkkuus on $\pm 1,5$ mm, sekä perinteistä rullamittaa. Kohteen valokuvaamiseen käytettiin iPhone SE -älypuhelinia, ja kohde valokuvattiin julkisivujen ja niiden detaljien sekä sisätilojen osalta. Valaistus rakennuksessa oli paikoitellen huono tai olematon, ja siitä syystä pääasiallisena valonlähteenä käytettiin otsalamppua.

Rakennuksen nykytilanteen pohjaratkaisusta ei ole olemassa mittatarkkaa aineistoa, joten kohteen perusteellinen tarkistusmittaus koettiin tarpeelliseksi. Kohdekäynnin aikana kiinnitettiin huomiota niin kohteen rakennusteknisiin ominaisuuksiin kuin alkuperäisen arkkitehtuurin ominaispiirteisiin. Kohdekäyntien aikana käyntiin rakennuksen kaikissa osissa, lukuun ottamatta laajennusosan kellarialueita.

5.2 Julkisivut

Suomalaisessa 1950-luvun rakennusarkkitehtuurissa heijastuu toisen maailmansodan ja Suomen jälleenrakennusajan jälkeinen aika. Jälleenrakennuskaudella vuosina 1940–1952 ja sen jälkeen vielä 1950-luvun loppupuolella haettiin nopeita vastauksia sodan jälkipyykin aiheuttamiin tarpeisiin. Aikakaudella rakentami-

sessä korostettiin tehokasta tilankäyttöä, kestävyyttä ja julkisivujen yksinkertaisuutta. Rakennusten tuli olla edullisesti toteutettavissa, mutta lisäksi ne oli suunniteltava kestämään aikaa. (Arkkitehtuurimuseo n.d.b.) Opinnäytetyössä käsiteltävän rakennuksen arkkitehtuurissa on nähtävissä 1950-luvun rationaalisemman modernismin piirteitä, kuten roiskerappaus, julkisivujen pelkistetty ilme sekä pienet ikkunakoot (Neuvonen 2006, 96–97). Kyseisiä arkkitehtuurin piirteitä on käsitelty 1950-luvun suomalaista kouluarkkitehtuuria käsittelevässä luvussa 3.2 Tyyppilliset rakenneratkaisut.

Rakennuksen pohjois-, itä- ja eteläjulkisivuille on ajan arkkitehtuurista poiketen lisätty ilmalämpöpumppuja auttamaan rakennuksen ilmanvaihdossa sekä lämpimänä pidossa. Ilmalämpöpumput ovat peräsin 2010-luvulla puretusta Almakodista ja ovat sijoitettu julkisivuilla käytännöllisistä lähtökohdista.

Pääjulkisivumateriaalina on ulkoseinien ulkopuolella kevytbetoniharkko, joka on roiskerapattu kalkkilaastilla. Rappauspinnat on maalattu kalkkisementtimaalilla (Storlund 1955). Maantasokerroksen ja toisen kerroksen ulkoseinien rappaukseen on kammattu aaltomaisia kuviota (kuva 29). Alkuperäisrakennuksen rappauksessa kammattu aaltokuvio poikkeaa laajennusosan rappaukseen tehdystä kuviosta. Alkuperäisrakennuksen ulkoseinissä rappauksen väri on myös aavistuksen kirkkaampi, mutta ero ei ole merkittävä. (Kuva 30.)

Rappauksessa esiintyy kosteusvaurioita, jotka ovat aiheutuneet muun muassa puutteellisesta sadevesijärjestelmän, kuten sadevesikourujen ja syöksytorvien korjauksesta (kuva 31). Myös rakennuksen sokkelin rappauksessa esiintyy useita pintavaurioita. Rappaus on paikoitellen murtunut ja sen takaa on paljastunut osia sokkeli- ja ulkoseinärakenteesta (kuva 32). Vaurioita esiintyy esimerkiksi rakennuksen itä- ja länsijulkisivuilla. Itäjulkisivulla ilmenee myös rappauksen värimuutoksia. (Kuva 33 & 34.)

KUVA 29. Julkisivujen roiskerappaus sokkelissa ja ulkoseinissä (Roosa Hiltunen 2024).

KUVA 30. Laajennusosan (vas.) roiskerappaus ja alkuperäisrakennuksen roiskerappaus (oik.) (Roosa Hiltunen).

KUVA 31. Pohjoisjulkisivulla ulkopuolisesta kosteusrasituksesta aiheutunut vaurio (Roosa Hiltunen 2024).

Kuva 32. Luoteiskulmassa pintarappauksen alta paljastuneet ulkoseinän kevytbetoniarkot (Roosa Hiltunen 2024).

KUVA 33. Alkuperäisrakennuksen kellarin sisäänkäynti itäjulkisivulla (Roosa Hiltunen 2023). Rappauksen väri on vaurioitunut.

KUVA 34. Koilliskulmassa pintarappauksen alta paljastuneet sokkelin graniittiset lohkokivet (Roosa Hiltunen 2024).

Rakennus on muodoltaan säännöllinen. Säännöllisyys toistuu myös muun muassa julkisivujen ikkuna-aukotuksessa, joka on toteutettu melko symmetrisellä jaotuksella vaihtelevalla ikkunakoolla. Aukotuksen epäsäännöllisyyttä kuitenkin esiintyy eteläjulkisivulla, jossa yhden maantasokerroksen ikkunan viereen on puhkottu toinen pienempi ikkuna (kuva 35). Syytä tähän poikkeavuuteen ei ole esitetty saatavilla olevissa asiakirjoissa.

Rakennuksen ikkunat ovat pääosin 1950-luvun alkuperäisiä kaksipuitteisia sisään aukeavia puuikkunoita (kuva 36). Ulkoseinillä ikkunoiden ympärillä on valkoiseksi maalatut rappauskehukset, joiden tarkoitus on lähinnä visuaalinen. Ikkunoiden pellitykset ovat alkuperäisiä eikä niitä ole kunnostettu rakentamisen jälkeen (kuva 37).

KUVA 35. Eteläjulkisivun ikkuna-aukotusta (Roosa Hiltunen 2024).

KUVA 36. Alkuperäisen ikkunan nurkkaus (Roosa Hiltunen 2024). Ikkunan ympärillä on valkoinen rapauskehys.

KUVA 37. Vaurioitunut ikkunapellitys (Roosa Hiltunen 2024).

Sisäänkäyntejä rakennuksella on pohjois-, itä- ja länsipuolella. Pohjoispuolella yksi 1950-luvun pariovista on rakennettu umpeen, ja korvattu sivuosallisella

ovella. Ulko-ovet ovat vaihdettu uusiin ennen päiväkotitoiminnan alkamista, ja ne ovat huultamattomia vaaleansinisiä laakaovia, joissa osan yläpuolella on kiinteä ikkuna-aukko. (Kuva 38.) Lisäksi rakennuksen eteläpuolella on laajennusosan kellariin vievä pariovi, jonka kunto on välttävä. Oven vieressä on aikanaan ollut toinen oviaukko, joka on myöhemmin rakennettu umpeen ja jätetty maalaamatta. (Kuva 39.) Kellarista ei pääse rakennuksen muihin kerroksiin.

KUVA 38. Pohjoisjulkisivusta poistetun oviaukon saumakohta (Roosa Hiltunen 2024).

KUVA 39. Laajennusosan varaston sisäänkäyntien nykytila (Roosa Hiltunen 2024).

Rakennuksessa on peltinen aumakatto, jossa on punaista tiilikuviointia jäljentävä pinta (kuva 40, 41 & 42). Pohjoisjulkisivun sisäänkäynneille on tehty 1990-luvulla puurakenteiset harjakatokset, joiden katemateriaali on sama kuin vesikatossa (kuva 41). Katolla on rakennuksen koneellisen poistoilmanvaihtojärjestelmän huippuimurit. Katon räystäät ulkonevat pitkälle ulkoseinien ulkopinnasta. Räystäiden alkuperäisiä 1950-luvun sadevesikouruja ja syöksytorvia ei ole kunnostettu kuluneiden vuosikymmenten aikana ja niiden yleiskunto on sen vuoksi välttävä. Esimerkiksi rakennuksen luoteiskulmassa sadevesikouru on irronnut liitoksestaan. (Kuva 40.)

KUVA 40. Vuoden 1966 länsipuolen laajennusosa (Roosa Hiltunen 2024). Rakennus on joutunut ilkeiden kohteeksi useaan kertaan vuoden 2011 jälkeen.

KUVA 41. Rakennuksen pohjoisjulkisivu ja sisäänkäyntien harjakatokset (Roosa Hiltunen 2024). Valtaosa rikotuista ikkunoista on suljettu vanerilevyillä.

Rakennuksen itäjulkisivulla on suuri metallinen valokyltti, jossa lukee päiväkodin nimi sekä suomeksi että ruotsiksi, ”Pjånkis Pjonkis”. Kyltti on väriltään vaaleanpunainen ja sen nykykunto huono. Muilla julkisivuilla ei ole muita samankaltaisia merkittäviä yksityiskohtia. (Kuva 42.)

KUVA 42. Rakennuksen itäjulkisivu olemassa olevan parkkialueen suunnasta (Roosa Hiltunen 2024). Rikkinäisessä valokyltissä lukee entisen päiväkodin nimi ”Pjånkis Pjonkis”.

Rakennuksella on aikanaan ollut kaksi kattamatonta parveketta, joista vain toinen on enää olemassa. Parvekkeet on aikanaan tehty teräsbetonista ja niiden kaidepinnat taivutetusta raudasta. Pohjoisjulkisivun parveke on huonokuntoinen ja kaipaa välittömiä korjaustoimia (kuva 43). Länsipuolen parveke on poistettu kokonaan julkisivulta (kuva 44). Kyseinen parveke on aikanaan tuettu kahdella metallipilarilla, jotka on luultavasti poistettu tontilta parvekkeen poiston yhteydessä.

KUVA 43. Pohjoisjulkisivun huonokuntoinen parveke (Roosa Hiltunen 2024).

KUVA 44. Länsijulkisivulta poistettu parvekerakenne sekä rappauksen alta paljastuneet kevytbetonihiharkot (Roosa Hiltunen 2024).

5.3 Sisätilat

Rakennuksen sisätilat ovat muuttaneet muotoaan useaan kertaan. Viimeisimpään käyttötarkoitukseen soveltuviksi tilat muutettiin lopulta melko yksinkertaisilla ratkaisuilla purkamalla vanhoja ja rakentamalla uusia väliseiniä. Rakennusta on tyhjennetty viime vuosikymmen aikana sen jälkeen, kun rakennuksen pääasiallinen käyttö loppui. Irtokalusteita rakennuksessa ei enää juuri ole ja kiintokalusteitakin on vain muutamia.

Rakennuksen maantasokerroksessa ja toisessa kerroksessa on melko tyypillinen pienen päiväkodin tilajako. Alkuperäisrakennuksen kellarissa puolestaan pätee 1950-luvulta peräisin oleva tilajako. Laajennusosan kellaria on muutettu 1990-luvulla purkamalla entisten autotallien väliseiniä. Alkuperäisrakennuksen keski-käytävä toimii edelleen pääasiallisena kulkuväylänä maantasokerroksessa ja toisessa kerroksessa. Suurin osa tiloista asettuu sen varrelle. Laajennusosassa tilajako on puolestaan alkuperäisrakennuksen tilajakoa hieman vapaampi.

Alkuperäisrakennuksen kellarin tilat toimivat nykyään varastoina ja taloteknisten laitteiden tiloina. Tilat asettuvat keskikäytävän molemmin puolin. Kellarin väliovet ovat pääosin alkuperäisiä ja joitain entisiä väliovia on säilytetty kellarin tiloihin (kuva 45 & 48). Myös osa alkuperäisistä vesikalusteista ovat edelleen paikallaan (kuva 46 & 48). Kellarin lattia- ja seinäpinnat ovat pääosin jätetty käsittelemättä, mutta joillekin seinäpinoille on tehty pintakäsittely keltaisella öljymaalilla maalaamalla tai puuverhouksella, kuten entisessä saunassa (kuva 46 & 47).

Kellarissa sijaitsee entinen öljykattila, jota ei ole enää viime vuosikymmeninä käytetty. Laite on vanhanaikainen ja toimivuudeltaan epäluotettava. (Kuva 49.) Kellariin on 2000-luvulla asennettu myös uusia taloteknisiä laitteita, kuten esimerkiksi vuonna 2007 kaukolämmön alajakokeskuksen (kuva 50) (Minkkinen ym. 2011, 4). Rakennuksen taloteknisten laitteiden toimivuus on tarkistettu 2010-luvulla kiinteistöön tehdyn kuntoarvion myötä, jolloin huomautettiin osan laitteiden kaipaavan korjaustoimia (Minkkinen, Nuutila & Mutanen 2011, Kuvaliite 20/21). Muun muassa kellarin sähköasennusten kunnostamisesta huomautettiin.

KUVA 45. Alkuperäisrakennuksen kellarin käytävä, jonka vasemmalla puolella entisiä perunakellareita (Roosa Hiltunen 2024).

KUVA 46. Alkuperäinen seinäkiinnitteinen käsienpesuallas keltaiseksi maalatulla seinällä (Roosa Hiltunen 2024).

KUVA 47. Alkuperäisrakennuksen kellarin entinen sauna (Roosa Hiltunen 2024).

KUVA 48. Väliovia alkuperäisrakennuksen kellarin entisessä pesuhuoneessa (Roosa Hiltunen 2024).

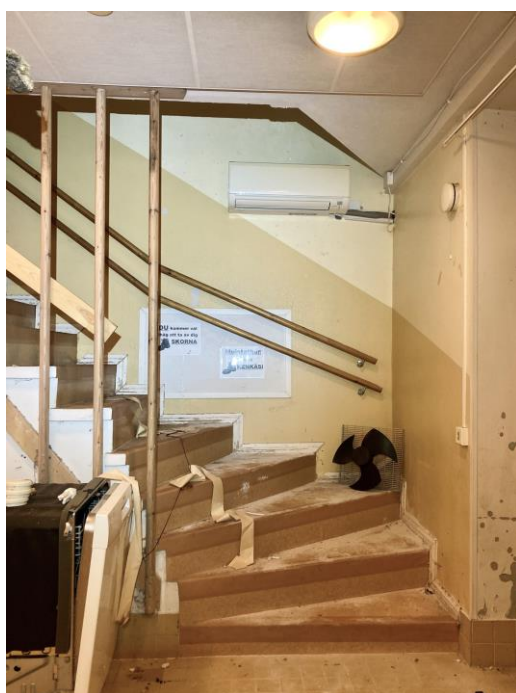
KUVA 49. Rakennuksen entinen öljykattila (Roosa Hiltunen 2024).

KUVA 50. Kaukolämmön Cetetherm-merkkinen alajakokeskus (Roosa Hiltunen 2024).

Maantasokerroksen kaksi pääsisäänkäyntiä sijaitsee rakennuksen pohjoispuolella. Muita sisäänkäyntejä on itä-, etelä- ja länsipuolella. Eteläpuolen sisäänkäynnin kautta ei pääse rakennuksen muihin kerroksiin. Rakennuksen pääsisäänkäyntien eteistiloissa on aikanaan ollut kuivauskaappeja sekä päiväkodin lasten omat naulakot. Itäpuolen eteistilassa on myös rakennuksen toiseen kerrokseen vievä portaikko, jonka alkuperäinen rautakaide on korvattu väljällä puurimoituksella (kuva 51). Portaikossa seinän puolella on myös käsijohteet kahdessa tasossa.

Sisätilojen materiaalivalinnat ovat tyypillisiä 1990-luvulle. Tuolloin esimerkiksi muovimattojen ja tapettien suosio oli korkealla. (Neuvonen 2006, 227.) Rakennuksen eteistilojen ja pesuhuoneiden lattiapinnat sekä osa seinäpinnoista on viimeistely keltaisella, valkoisella tai sinisellä kaakelilla (kuva 52). Muutoin rakennuksen lattiapinnat ja osa portaista on päällystetty monivärisillä muovimatoilla. Seinät ovat maalattu vaaleilla keltaisen ja beigen sävyillä. Kotiryhmien tilojen seinillä on kuviotapetti (kuva 51 & 55).

KUVA 51. Eteistilan portaikko itäpuolen eteistilassa ja ilmalämpöpumppu (Roosa Hiltunen 2024).

KUVA 52. Osaksi 10x10-kokoisella kaakelilaatalla laatoitettu itäpuolen eteistila (Roosa Hiltunen 2024).

Eteistilojen lähellä keskikäytävän eteläpuolella on kaksi erillistä pesuhuonetta ja niiden välissä verstastila (kuva 53 & 56). Keskikäytävän eteläpuoleisessa seinässä on muutamia korkealle asettuvia ikkuna-aukkoja, jotka ovat peräisin 1950-luvulta kotiteollisuuskoulun ajalta. Käytävän varrella sijaistaa myös muun muassa päiväkodin entinen jakelukeittiö, johon on oma sisäänkäyntinsä tuulikaappeineen rakennuksen pohjoispuolelta (kuva 54).

KUVA 53. Maantasokerroksen keskikäytävä itään (Roosa Hiltunen 2024).

KUVA 54. Maantasokerroksessa sijainneen jakelukeittiön nykytila (Roosa Hiltunen 2024).

Laajennusosan maantasokerrokseen pääasiallinen kulku sisäkautta tapahtuu yhden kotiryhmän leikki- ja lepohuoneen kautta. Laajennusosa on aikanaan rakennettu 400 mm korkeammalle alkuperäisrakennuksen lattiatasosta, minkä vuoksi rakennusten liitoskohtaan on rakennettu kevyt porrasaskelma helpottamaan kulkemista. Laajennusosaan ei pääse esteettömästi sisäkautta. Oviaukon vieressä on entisiä ikkuna-aukkoja, jotka on laajennusosan rakennuksen myötä rakennettu umpeen jättäen ikkunalaudat näkyviin. (Kuva 55.)

Laajennusosan toisen kerroksen välipohjaan on 1990-luvulla tehty aukko, johon on rakennettu kevytrakenteiset puiset kierreportaat helpottamaan kulkua kerrosten välillä. Aukon läheisyyteen on muodostunut kosteusvaurio, jossa on nähtävissä myös rakenteellisia vaurioita. (Kuva 57.)

KUVA 55. Oviaukko ja entinen ikkuna-aukko alkuperäisrakennuksen ja laajennusosan liitoskohdassa (Roosa Hiltunen 2024).

KUVA 56. Maantasokerroksen pesuhuone (Roosa Hiltunen 2024).

KUVA 57. Toiseen kerrokseen vievät puiset kierreportaat (Roosa Hiltunen 2024).

Toisessa kerroksessa alkuperäisrakennuksen tilajakoa on säilynyt enemmän suhteessa maantasokerrokseen. Tilat asettuvat keskikäytävän molemmille puolelle, kuten maantasokerroksessa, mutta toisessa kerroksessa käytävä muodostaa yhtenäisemmän ja suljetumman tilan. Rakennuksen keskivaiheilla sijaitsee kolme entistä leikki- ja lepoaunetta, jotka on mahdollista jakaa vedettävällä verhoseinällä (kuva 58). Länsipäädyssä, laajennusosan puolella, sijaitsee henkilökunnan varastoja sekä tilava liikuntasali (kuva 59). Liikuntasalissa on muista tiloista eroton lautalattia.

Itäpäädyssä puolestaan on henkilökunnan taukotilat, joiden tilajakoa ei ole muutettu vuoden 1957 rakentamisen jälkeen. Tilat ovat aikaisemmin toimineet kotiteollisuuskoulun opettajan asuntona. Henkilökunnan tilojen lähellä on suoraan ulos johtavat hyväkuntoiset portaat, jotka ovat aikanaan toimineet opettajan asunnon yksityisenä sisäänkäyntinä (kuva 60). Portaat ovat päällystetty muovimatolla ja niiden yhteydessä ei ole käsijohteita. Ullakolle johtavat portaat, jotka sijaitsevat rakennuksen puolivälissä, ovat säilyneet hyvin (kuva 61). Portaan rautakaide on alkuperäisessä kunnossa sinisine öljymaalaineen ja puisine käsijohteineen.

KUVA 58. Entinen yhden kotityhmän leikki- ja lepoaunne rakennuksen eteläpuolella (Roosa Hiltunen 2024).

KUVA 59. Liikuntasalin nykytila (Roosa Hiltunen 2024).

KUVA 60. Ulos rakennuksen pohjoispuolelle johtavat portaat (Roosa Hiltunen 2024).

KUVA 61. Ullakolle johtavat portaat (Roosa Hiltunen 2024). Portaiden kaide on 1950-luvulta.

Ullakko on ulkoasultaan hyvin perinteinen. Vesikaton puurakenteet ja muut kantavat rakenteet ovat tilassa hyvin esillä. Kattotuolit ja harjan kohdalla kulkeva puinen pilarijono määrittävät ullakon tilajakoa. Osassa ullakon kattotuoleissa on nähtävissä kosteus- ja homevauriojälkiä. (Kuva 62.) Rakenteiden kantavuudesta ei ole tuoretta tietoa.

Ullakolla sijaitsee myös osa rakennuksen taloteknisistä tiloista ja varusteista, kuten ilmanvaihtokonehuone ja eri taloteknisiä putkivetoja (kuva 63). Kevyillä seinärakenteilla toteutettu ilmanvaihtokonehuone sijaitsee alkuperäisrakennuksen luoteisnurkassa (kuva 62). Ullakolle on myös varastoitu ylimääräistä irtotavaraa, josta aiheutuu tarpeetonta palokuormaa. Ullakon betoniset lattiapinnat on jätetty käsittelemättä. Laajennusosan lattian päällä on myöhemmin lisätty kerros puhallusvillaa lisälämmöneristeeksi (kuva 64).

KUVA 62. Nykyään varastona toimivan ullakon kattotuoleja ja ilmanvaihtokonehuone (oik.) (Roosa Hiltunen 2024).

KUVA 63. Ullakolle sijoitettuja viemäreiden tuuletuskanavia (Roosa Hiltunen 2024).

KUVA 64. Laajennusosan ullakko ja puhallusvilla (Roosa Hiltunen 2024).

5.4 Rakenteet

Suurin osa rakennuksen rakenteista on alkuperäisiä eikä niiden rakennetyypeistä ei ole olemassa tarkkaa tietoa. Niiltä osin, joissa rakenteet tunnetaan, ovat ne toteutettu kullekin aikakaudelle ominaisella rakennuskulttuurilla. Tämä seikka ilmenee muun muassa valituista rakennusmateriaaleista, kuten 1940–1960-luvulla suositusta lastuvillalevystä, jota on esimerkiksi rakennuksen osassa alapohjista lämmöneristeenä (Storlund 1955).

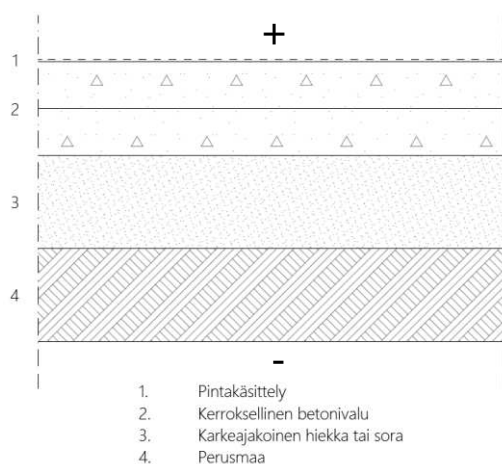
Osa 1950- ja 1960-luvuilla käytetyistä rakenteista myös määritellään nykystandardien mukaan riskirakenteiksi, jotka tulisi korjaustöiden yhteydessä korvata nykyaikaisilla toimiviksi todetuilla rakennetyypeillä. Jatkosuunnitteluvaiheeseen edettäessä rakennetyypeistä ja niiden nykykunnosta on tehtävä laaja selvitys hyödyntämällä rakenneavauksia sekä aistinvaraisia tulkintoja. Selvitys tehdään, jotta rakenteen fysikaalisen toiminnan ja materiaalin vaurioitumisaste voidaan varmentaa (Sisäilmayhdistys ry 2022). Lisäksi on tehtävä selvitys mahdollisesti rakenteissa esiintyvistä haitta-aineista.

ISS Proko Oy:n vuonna 2011 laatimasta kuntoarvioraportista ilmenee, ettei rakennukselle ole tehty merkittäviä kunnostus- tai saneeraustöitä päiväkotitoiminnan aikana vuosien 1995–2011 välillä (Minkkinen ym. 2011, 3). Rakennuksen ulko- ja sisäosiin on viimeisen vuosikymmenen aikana kohdistunut myös laajaa ilkkivaltaa, millä on ollut negatiivinen vaikutus rakennuksen kuntoon ja ylläpitoon. Rakennusta ei myöskään ole pidetty viime vuosina enää lämpimänä, jolloin se on altistunut laajalle lämpötilan ja ilman kosteuspiitoisuuksien vaihtelulle eri vuodenaikoina. Rikotuista ikkunoista on päässyt vettä ja lunta rakennuksen sisään, mikä on voinut aiheuttaa laajoja vaurioita rakenteisiin.

Rakennuksen työselosteesta vuodelta 1955 ilmenee, että rakennuksen vanhin osa on perustettu tontilla sijainneen entisen navettarakennuksen graniittisen lohkokivisokkelin varaan. Lohkokivet on aikoinaan aseteltu paikalleen tarkkaan yhteensovittaen. Rakenne ulottuu syvälle maaperään perustuksiin saakka. (Storlund 1955.)

Alkuperäisrakennuksen alapuolella on maanalainen kellari, joka on kooltaan noin puolet koko rakennuksen alasta. Niiltä osin rakennuksen alapuolella, jossa kellaritilaa ei ole, on kaivamatonta maa-ainesta. Rakennus on perustettu siten osittain maanvaraisesti.

Alkuperäisrakennuksen kellarin ja maantasokerroksen alapohjat ovat tehty kerroksellisinä betonivaluina, joiden alla on karkeajakoisesta hiekasta tai sorasta tiivistämällä tehty pohjakerros (kuva 65). Verstastilojen alapohjissa kosteuseristys on tehty 1–3-kerroksisena bitumisivelynä. (Storlund 1955.) Osassa tilojen, kuten entisten verstastilojen, alapohjissa on käytetty lämmöneristeenä leveitä toja-levyjä eli lastuvillalevyjä. Levyt ovat asetettu alapohjan betonivalukerrosten väliin ulkoseinien sisäpintaa mukailleen. (Storlund 1955.) Levyjä pidettiin aikanaan lahoamattomina, mutta nykytiedon mukaan kastuttuaan levy ovat otollinen alusta mikrobikasvustolle (Ympäristö.fi 2023).

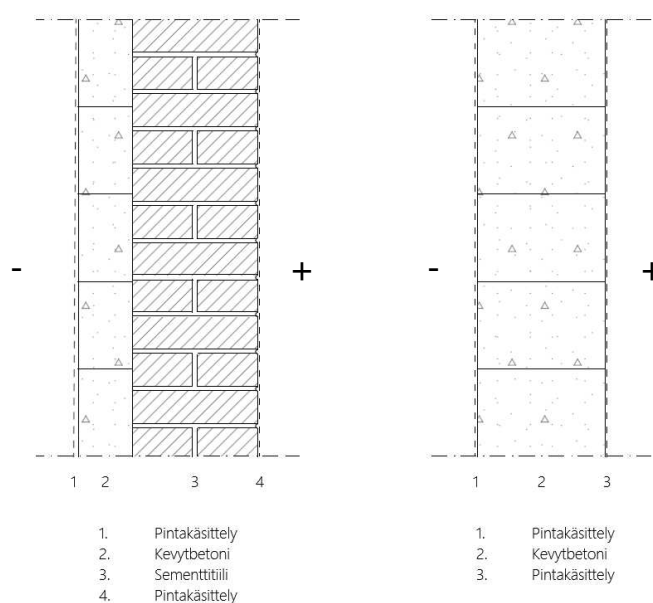
KUVA 65. Alkuperäisrakennuksen kellarin maanvastainen alapohja (Roosa Hiltunen 2024). Ei mittakaavassa.

Alkuperäisrakennuksen kellarin seinät ovat toteutettu maanpaineseininä sokkelirakenteen sisäpuolelle eikä niitä ole luultavasti kosteuseristetty. Lohkokivisen sokkelirakenteen ja kellarin maanvastaisen seinän välille jäävä tila toimii luultavasti rakenteen lämpöä eristävänä kerroksena. Myös rakennuksen laajennusosan alapuolella on maanalainen kellari, jonka ulkoseinät ovat toteutettu maanvastaisina seininä. Laajennusosan kellarin seinärakenteissa ei ilmeisesti ole ollut riittävästi kosteuseristystä, sillä kellariin on päässyt vettä maanvastaisten

seinien lävitse. (Minkkinen ym. 2011, 13–14.) Kellariin päässyt vesi lammikoitumaan ja tehnyt osan kellariin varastoiduista hylätystä kalustosta pahoin homevaurioituneita.

Ajalle tyypillisesti vuonna 1957 valmistuneessa osassa kantavana runkona toimii ulkoseinien lisäksi keskiosan poikittaissuunnassa kulkeva tiilimuuri (Neuvonen 2006, 88). Vanhemmassa osassa ensimmäisen kerroksen ulkoseinät ovat toteutettu 125 mm kevytbetoniharkoilla sekä 1-kiven sisäpuolisella muurauksella. Toisessa kerroksessa ulkoseinien paksuutta on kavennettu kantavan tiilimuurauksen osalta, minkä jälkeen rakenteen vahvuudeksi jää noin 290 mm. Rakennuksen ympäri toisessa kerroksessa ikkuna-aukkojen yläpuolella kulkee rakenteita jäykistävä teräsbetonipalkki. (Minkkinen ym. 2011, 14.) (Kuva 66.)

Vuonna 1966 toteutuneen laajennusosan kantavana runkona toimii kevytbetoniharkoilla rakennetut ulkoseinät. Osa rakennuksen rakenteista on riskirakenteita tai muulla tavoin määrittelemättömiä ja siten käyttöturvallisuutensa osalta epävarmoja. Suurin osa rakennuksen alkuperäisistä väliseinistä on tehty sementtitiilestä (Storlund 1955). Myöhemmin rakennettujen väliseinien rakennusmateriaaleista ei ole luotettavaa tietoa.

KUVA 66. Viitteelliset rakennetyypit vuonna 1957 rakennetun osan maantasokerroksen (vas.) ja toisen kerroksen (oik.) ulkoseinistä (Roosa Hiltunen 2024). Ei mittakaavassa.

Rakennuksen väli- ja yläpohjarakenteet ovat toteutettu betonisina kaksoislaattarakenteina, joissa rakenteiden alkuperäinen muottilaudoitus on edelleen pääosin paikoillaan. Rakenteiden lämmön- ja ääneneristemateriaalina on käytetty kutterinpurua. (Minkkinen ym. 2011, 15.) Käytännössä rakenteen eristävänä osana toimii pienijakoisen sahanpurun ansiosta paikallaan pysyvä ilma, ilman ollessa tunnetusti yksi parhaista eristeistä. Orgaaninen kutterinpuru rakenteessa on kas-tuessaan kosteusriski ja tekee rakenteesta tämän vuoksi riskirakenteen. Väli- ja yläpohjien ylälaattarakenteen ollessa alalaattapalkistosta irrallinen rakenne voidaan ne korjata yläkautta heikentämättä rakenteiden rakenteellisia ominaisuuksia. (Minkkinen ym. 2011, 15.)

5.5 Piha-alue ja ympäristö

Rakennus sijaitsee rinnetontilla Kemiönsaaren kunnan lohkomattomalla alueella, joka koostuu kiinteistöistä Tomtbacka (kiinteistötunnus 322–414–7–8), Tomtbacka II (kiinteistötunnus 322–414–1–62) ja Vårdbacka (kiinteistötunnus 322–414–7–151) (Kemiönsaaren karttapalvelu 2014). Rakennuksen noin 2700 m² tontti rajautuu useisiin eri alueisiin. Pohjoisessa se liittyy Kemiönsaaren kunnan omistamaan lähivirkistysalueeseen ja yksityisesti omistettuun asuinkiinteistöön. Idässä se naapuroi toista yksityisomisteista asuinkiinteistöä. Etelässä tontti liittyy Kemiönsaaren kunnankanslian pihapiiriin, kun taas länsipuolella se rajoittuu samaan lähivirkistysalueeseen kuin pohjoispuolella. (Kuva 67.)

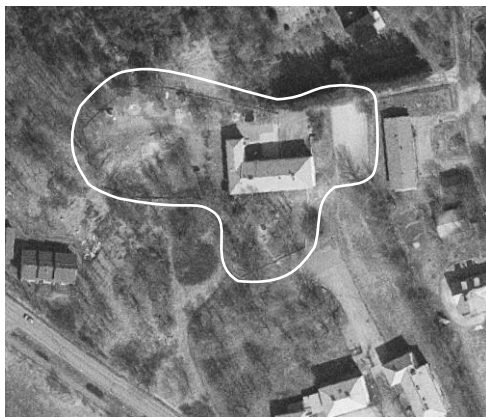

KUVA 68. Näkymä rakennukselle kunnankanslian rakennuksilta (Roosa Hiltunen 2024). Kunnankanslian pysäköintialue näkymän taka-alalla.

KUVA 69. Rakennuksen itäpuolella sijaitseva pysäköintialue (Roosa Hiltunen 2024). Kirjurintie kulkee korkean kuusiaidan vieressä.

Päiväkodin toiminnan aikana rakennuksen piha-alue rajautui matalaan valkoiseksi maalattuun puuaitaan, joka on poistettu myöhemmin tontilta kokonaan (kuva 70 & 71). Puuaita ei missään vaiheessa täyttänyt päiväkodeille asetettuja turvallisuusvaatimuksia (Minkkinen ym. 2011, Kuvaliite 1/21). Pohjoispuolelle rakennusta on avara nurmettunut hiekkapiha, joka on sijaintiinsa nähden erittäin suojainen ja yksityinen (kuva 72). Tontin pohjoispuolella on aikanaan sijainnut myös kevytrakenteinen ulkovälinevarasto ja roskienlajittelupiste, mutta ne ovat poistettu tontilta.

KUVA 70. Rakennuksen piha-alue vuonna 2006 (MLL Paikkatietokuna 2024, muokattu).

KUVA 71. Rakennuksen piha-alue vuonna 2022 (MLL Paikkatietokuna 2024, muokattu).

Nykyään rakennuksen ympäristö on viherrakenteiltaan luonnontilainen. (Kuva 72, 73, 74 & 75). Piha-alueella on kuitenkin paljon potentiaalia pohdittaessa uusia viihtyisyyttä lisääviä käyttötarkoituksia ja toimintoja. Pohjoispuolen piha-alue soveltuu tasaisuutensa ja suojaisuutensa puolesta hyvin esimerkiksi oleskelualueeksi, kun taas itäpuolella olemassa oleva pysäköintialue on sellaisenaan toimiva pysäköintitarkoituksessa. Rakennusta ympäröivä puistomainen ja kauniisti kumpuileva lähivirkistysalue luo piha-alueelle viihtyisän ja luonnonläheisen tunnelman.

KUVA 72. Pohjoispuolen nurmettunut hiekkapiha (Roosa Hiltunen 2024).

KUVA 73. Puistomaista ympäristöä rakennuksen eteläpuolella (Roosa Hiltunen 2024).

KUVA 74. Rakennuksen eteläpuolella matalaa kasvillisuutta (Roosa Hiltunen 2024).

KUVA 75. Kasvillisuutta lähellä rakennusta länsijulkisivulla (Roosa Hiltunen 2024).

6 SUUNNITTELUN LÄHTÖTILANNE

Rakennuksesta on olemassa vuonna 1955 rakennusteknikko ja koulun opettaja Erik Storlundin käsin laatimat mittapiirustukset kotiteollisuuskoulun aikaisesta pohjatilanteesta. Päiväkodin aikaisesta pohjatilanteesta on olemassa vain suuntaa antavat piirustukset, joissa piirustusten ja toteutuneen tilanteen välillä ilmenee merkittäviä poikkeavuuksia. Uusimmista pohjapiirustuksista ei myöskään ilmene mittakaavaa tai tarkkaa laadintavuotta.

6.1 Kaavatilanne

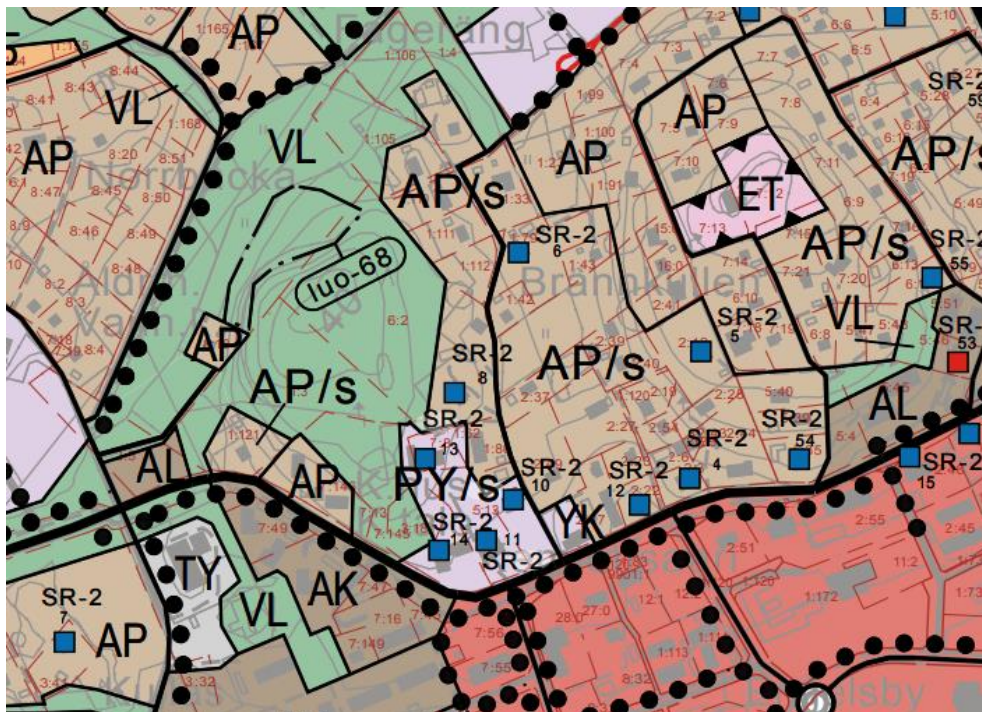
Kun kohteelle harkitaan käyttötarkoituksen muutosta, on tarpeen perehtyä alueen ja kiinteistön ajantasaiseen kaavatilanteeseen. Jos aluetta ei ole asemakaavoitettu, voi alueella kuitenkin olla voimassa esimerkiksi osayleiskaava, joka on luonteeltaan asemakaavaa yleispiirteisempi ja muutosten osalta joustavampi.

Osayleiskaava on kaavoituksen käsite, jolla viitataan johonkin yleiskaavaa tarkemmin rajattuun alueeseen. Osayleiskaava on yleispiirteinen, mutta sisältää silti alueen esimerkiksi maankäytöllisiä periaatteita, tavoitteita ja rajoituksia. Sitä voidaan käyttää ohjeellisena työkaluna alueen kehitystyössä, sillä se huomioi usein paikalliset olosuhteet, kuten maaperän ominaisuudet, asumisen tarpeet sekä muut alueelliset tekijät.

Kemiön keskusta-alueella, jossa opinnäytetyössä käsiteltävä rakennus sijaitsee, on voimassa oleva 17.6.2014 vahvistettu Kemiön keskusta-alueen osayleiskaava (Kemiönsaaren karttapalvelu 2014). Rakennuksen lohkomattomalla tontilla on merkintä PY/s (kuva 76), joka tarkoittaa julkisten palveluiden ja hallinnon aluetta. Lisämerkintä _/s puolestaan tarkoittaa, että alueella tiedetään olevan arvokasta rakennuskantaa ja mahdollisesti myös vaalittavia ympäristöarvoja. Samalla tontilla sijaitsevat Kemiönsaaren kunnankanslian rakennukset ja pysäköintialueet. Rakennusta ympäröivät tonttialueet puolestaan ovat joko AP/s tai VL merkityjä alueita. AP/s -merkintä tarkoittaa pientalovaltaista asuinalueita, jolla on vastaava aiemmin kuvailtu lisämerkintä arvokkaasta rakennuskannasta ja mahdollisesti

myös vaalittavista ympäristöarvoista. Täydennysrakennettaessa tällaiselle alueelle on uusi rakennuskanta sovittava alueen rakennettuun ympäristöön mitta-kaavaltaan ja rakennustavaltaan.

Rakennusta ei ole merkitty suojeltavaksi, mutta Turun alueellisen vastuumuseon laatimasta kohdeinventoinnista selviää kiinteistön kuuluvan kulttuurihistorialliselta arvoltaan paikallisesti arvokkaaseen ympäristöön (Hurme 2023, 2). Merkintä rakennuksen kuulumisesta paikallisesti arvokkaaseen ympäristöön luo raamit kohteeseen suoritettaville muutos-, laajennus- ja korjaustoimenpiteille. Merkintä ei kuitenkaan itsessään velvoita säilyttämään esimerkiksi rakennuksen julkisivuja entisellään. Siitä huolimatta rakennuksen historian ja sijainnin huomioiden, olisi hyvä, jos sen julkisivut pyrittäisiin säilyttämään suhteellisen alkuperäisessä ulkoasussa. Lisäksi rakennuksen naapurikiinteistössä sijaitsevat kunnan kanslian rakennukset ovat saman aikakauden arkkitehtuuria, ja näin ollen rakennukset muodostavat yhdessä isomman arkkitehtonisen kokonaisuuden. Suunnittelussa on siis hyvä huomioida kohteen rakennus- ja kulttuurihistorialliset erityispiirteet, mikäli rakennuksen kunto sen sallii.

KUVA 76. Ote Kemiön keskusta-alueen osayleiskaavasta vuodelta 2014 (Kemiönsaaren karttapalvelu 2014). Rakennus sijaitsee vaaleanvioletilla PY/s merkityllä tontilla.

6.2 Suunnittelun tavoitteet

Suunnittelun tavoitteena on luoda entiseen kotiteollisuuskoulun ja päiväkodin kiinteistöön nykyaikaista ja monia eri ryhmiä palvelevaa toimintaa painopisteenä kuitenkin tuettavan asumisen toiminta. Suunnitteluratkaisujen tulee olla rakennuksen arkkitehtuuriin soveltuvia ja tilankäytöltään tehokkaita. Samalla niiden tulee olla rakennuksen monivaiheista historiaa ja rakennusta ympäröivää miljööä kunnioittavia kokonaisuuksia. Lisäksi on huomioitava, että rakennus säilyy osana alueelle ominaista rakennuskannan muodostamaa kokonaisuutta. Keskeistä toimivien suunnitteluratkaisujen löytämisen ja rakennuksen elävöittämisen lisäksi on panostaa erityisesti rakennuksen julkisivujen palauttamiseen entiseen ulkoasuunsa restauroivin menetelmin.

Tuetun asumisen lisäksi rakennukseen ja sen tontille on sijoitettava eri asumista tukevat tilat, kuten eri talotekniset tilat, ulkovälinevarastot ja roskienlajittelupiste. Suunnitteluratkaisussa esitetyt talotekniset tilat ovat suuntaa antavia, koska niiden suunnitteluun erikoistuneet suunnittelijat eivät ole tässä vaiheessa vielä otaneet kantaa tilavaatimuksiin.

Ajan saatossa tehtyjen mittavien laajennus- ja muutostöiden jälkeen rakennuksessa on edelleen monia ominaispiirteitä, jotka ovat säilyttämisen ja kunnostamisen arvoisia. Tällainen on esimerkiksi rakennuksen tilajako, joka on olennainen osa rakennuksen historiaa kotiteollisuuskouluna. Toisessa suunnitteluratkaisussa alkuperäistä tilajakoa on pyritty säilyttämään enemmän ja toisessa puolestaan vähemmän.

Kuten aikaisemmin on mainittu, rakennuksen rakenteiden yleiskunto on huono ja rakennus vaatii laajoja korjaustoimia. Näin ollen tavoitteena on luoda tarkoituksenmukainen kokonaisuus, jossa otetaan kantaa niin rakennuksen kunnostamiseen ja sen alkuperäisen arkkitehtuurin palauttamiseen, esteettömyyden toteutumiseen sekä alueelle ominaisen miljööän vaalimiseen.

6.3 Suunnittelun rajaus

Suunnittelualueen rajaus käsittää rakennuksen kokonaisuudessaan sulkien pois ullakon tilat. Ullakolle on kuitenkin mahdollista sijoittaa taloteknisiä tiloja, kuten nykytilanteessa asia on ratkaistu. Nykyään ullakolla on ilmanvaihtokonehuone ja lattiarajassa kulkevia putkivetoja.

Rakennuksen sijaitessa lohkomattomalla Kemiönsaaren kunnan omistamalla kiinteistöllä, suunniteltava piha-alue on määritelty erikseen suunnittelua varten. Rajaukseen on sisällytetty kiinteistöt Tombacka (kiinteistötunnus 322-414-7-8) ja Tombacka II (kiinteistötunnus 322-414-1-62) kokonaisuudessaan sekä rakennuksen länsipuolella osa kiinteistön Vårdbacka (kiinteistötunnus 322-414-7-151) alueesta (kuva 77). Piha-alueen suurpiirteinen rajaus on määritelty yhdessä kiinteistön omistajan eli Kemiönsaaren kunnan kanssa.

KUVA 77. Suunnittelua varten määritelty piha-alueen rajaus (Kemiönsaaren karttapalvelu 2014, muokattu).

7 SUUNNITTELU

Rakennuksen ja sitä ympäröivän piha-alueen suunnitelmat ovat toteutettu konseptuaalisella tasolla, johon sisältyy määriteltyjen tilojen uudet käyttötarkoitukset, koot ja sijainnit. Suunnitelmissa on tutkittu kahdella eri lähtökohdalla rakennuksen soveltumista tuetun asumisen ja pienimuotoisen lounasravintolan toimintaan. Perusteluina valitulle uudelle käyttötarkoitukselle ovat esimerkiksi ikääntyvän väestön osuuden kasvaminen Kemiössä sekä suunnitellun lounasravintolan laaja asiakaskunta. Lisäksi tuettu asuminen voisi toimia ikäihmisten yhteisöllisyyttä tukevana ja samalla syrjäytymistä ehkäisevänä ratkaisuna.

Pohjapiirustuksissa sisätilat ovat jaettu pääsääntöisesti asukkaiden ja henkilökunnan tiloihin. Suunnitelmiin on sisällytetty myös ulkopuolisille toimijoille tarkoitettuja tiloja, jotka soveltuvat vuokrattuna esimerkiksi sekä harrastustoiminnalle että coworking-tiloiksi. Rakennuksen talotekniset tilat ovat sijoitettu kellariin ja ullakolle. Kaikki eri käyttötarkoituksille tarkoitettut tilat ovat merkitty pohjapiirustuksiin omilla väreillään. Alkuperäisrakennuksen kellariin on myös mahdollista sijoittaa väestönsuoja. Kuitenkaan vielä tässä suunnitteluvaiheessa ei ole huomioitu vanhojen rakenteiden ja niiden mahdollisten vahvistusten viemää tilaa.

Rakennuksen toisessa kerroksessa alkuperäisrakennuksen tilajako on paremmin säilynyt maantasokerrokseen verrattuna, ja rakennus voisi toimia uudessa käyttötarkoituksessaan osittain samankaltaisella pohjaratkaisulla kuin 1950-luvulla. Ensimmäisessä suunnitelmassa lähtökohtana on ollut tutkia olemassa olevan tilajalon soveltuvuutta uudelle toiminnalle. Toisessa vähemmän säilyttävässä suunnitelmassa lähtökohtana on puolestaan ollut sisätilojen suunnittelu alusta alkaen uudelleen.

Rakennuksen tilat ovat suunniteltu siten, että palomääräysten ehdot täyttyvät esimerkiksi poistumisteiden osalta. Rakennuksen kokoluokka, käyttäjämäärä ja käyttötarkoitus vaikuttavat yhdessä rakennusta koskeviin paloturvallisuusvaatimuksiin. Poistumisteitä on oltava riittävästi ja kulku niiden kautta on toteuduttava nopeasti ja turvallisesti. Poistumisteiden on oltava korkeudeltaan vähintään 2100 mm ja leveydeltään vähintään 1200 mm. (Ympäristöministeriön asetus

848/2017.) Poistumistiemääräykset toteutuvat ilman merkittäviä haasteita molemmissa rakennusta koskevissa suunnitelmissa.

Kummankin suunnitelman suunnitteluratkaisuissa on myös huomioitu valtioneuvoston asetuksen mukaisesti esteettömyys kulkuväylien, sisäänkäyntien, ovien, yleisten tilojen sekä wc- ja pesutilojen osalta (Valtioneuvosto 241/2017 2§, §3, §4, §6, §9). Asukkaiden huoneisiin johtavissa ovissa sekä wc- ja pesutilojen ovissa on pyritty huomioimaan oven vapaan leveyden vaatimus, joka on 850 mm. Oven vapaa leveys on kulkuaukon todellinen leveys mitattuna avatun ovilevyn kohdalta. (RT 103141.) Poikkeuksia kuitenkin esiintyy etenkin enemmän säilyttävissä suunnitelmassa, jossa olemassa olevat rakenteet aiheuttavat rajoitteita suunnitteluun. Lisäksi molemmissa suunnitelmissa rakennukseen on sovitettu henkilöhissi, joka kulkee alkuperäisrakennuksen kellarin ja toisen kerroksen välillä. Rakennuksen eri osien välinen tasoero on myös ratkaistu kahdella erilaisella ratkaisulla. Vaikka suunnitteluratkaisuissa on pyritty huomioimaan esteettömyyden toteutuminen, on huomattava, että rakennus ei ole yhtä optimaalinen esteettömyyden suhteen kuin uudisrakennus.

Tilojen muutokset ovat suunniteltu Ympäristöministeriön asetuksen (1008/2017) mukaan. Tämä tarkoittaa, että tilat täyttävät esimerkiksi 2,4 metrin huonekorkeuden sekä valoaukon vähimmäisvaatimukset. Valoaukon vähimmäisvaatimus tarkoittaa, että asuintilan ikkunan täytyy olla vähintään 1/10 huonealasta. (Ympäristöministeriö asetus 1008/2017 4§, 5§.) Tilojen muuntojoustavuus ja monipuoliset käyttömahdollisuudet ovat lisäksi olleet suunnittelun keskiössä. Suunnitteluratkaisuissa tuetun asumisen yleiset tilat ja asukkaiden huoneet ovat esimerkiksi suunniteltu siten, että niihin on mahdollista toteuttaa kevyitä väliseiniä suljetun tilajaon mahdollistamiseksi. Kaikissa huoneissa on esteetön wc- ja pesutila. Huoneiden suunnittelussa on otettu huomioon tuetun asumisen tilavaatimukset, kuten 1500 mm kääntymistila. Lisäksi laajennusosan vuokrattavia tiloja on mahdollista jakaa pienemmiksi tarpeen mukaan, mikä mahdollistaa tilojen monipuolisen käytön.

Rakennuksen sijaitessa mäen päällä hankaloittaa myös se esteettömyyden toteutumista etenkin piha-alueella. Näin ollen esteettömyys on piha-alueella pyritty

toteuttamaan materiaalivalinnoilla sekä toisessa suunnitelmassa esitetyllä loivalla kaartuvalla polulla, jonka avulla kulku parkkialueelta yläpihalle helpottuisi.

7.1 Suunnitelma 1

Ensimmäinen suunnitelman lähtökohtana on ollut toteuttaa suunnittelu olemassa olevaa tilajakoa noudattaen niiltä osin, missä se on mahdollista. 1950-luvun portaat ja rakennusta jakava keskikäytävä ovat vahvasti määrittäneet sisätilojen yleisilmettä ja tilajakoa.

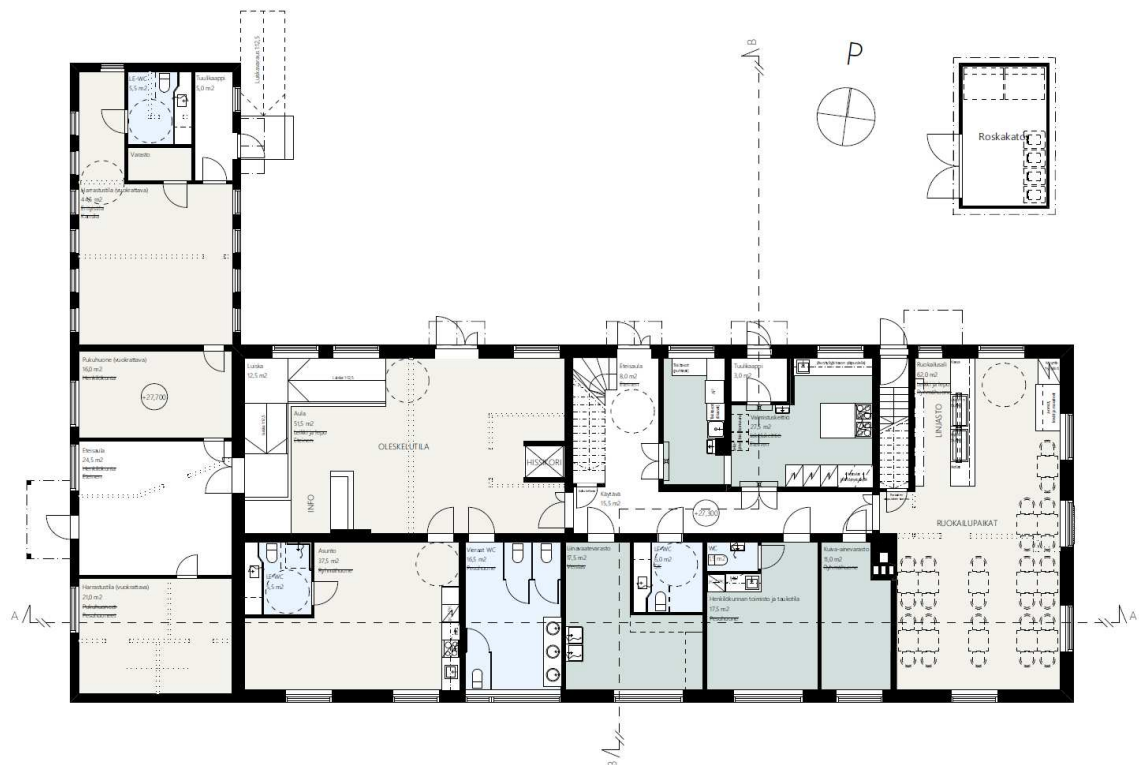
Henkilökunnan tilat sijoittuvat kellariin ja maantasokerrokseen. Asukkaiden huoneet ovat pääsääntöisesti toisessa kerroksessa yhtä maantasokerroksessa sijaitsevaa huonetta lukuun ottamatta. Laajennusosa puolestaan on varattu vuokrattaville tiloille. Kellareihin ei ole muutaman väliseinän poistamisen lisäksi suunniteltu rakenteellisia muutostöitä. Alkuperäisrakennuksen kellariin on sijoitettu lähinnä varastoja ja taloudenhoidon tiloja, kuten asukkaiden irtaimistovarastot sekä pyykin pesu- ja kuivaustilat. Laajennusosan kellariin on sijoitettu ulkuvälinevarastoja. (Kuva 78.)

Alkuperäisrakennuksen ja laajennusosan välistä tasoeroa ei ole suunnitelmassa korjattu rakenteellisesti. Sisätiloihin on suunniteltu luiska, joka mahdollistaa sisäkäytävältä esteettömän kulun laajennusosaan sekä maantasokerroksessa että toisessa kerroksessa. Henkilöhissi puolestaan takaa esteettömän kulun kerrosten välillä, ja se on suunnitelmassa sijoitettu keskeisesti lähelle yhtä rakennuksen sisäänkäyntiä. Pääsisäänkäyntejä on kaksi, jolloin kolme muuta sisäänkäyntiä toimivat joko asukkaiden tai henkilökunnan sisäänkäynteinä. (Kuva 78, 79 & 81.)

TAULUKKO 1. Huoneet eriteltynä (Roosa Hiltunen 2024). Ensimmäinen suunnitelma.

Huonetyyppi	Koko (m ²)	Lkm.	Varusteet
Kevytpalveluasuminen	36,0 m ² ...40,5 m ²	4	Pienkeittiö (JK/PK, LU, MU, allas), le-wc
Intensiivistä hoivaa tarvitsevien huoneet	32,5 m ² ...33,5 m ²	2	Pienkeittiö (JK/PK, MU, allas), le-wc
Lyhytaikainen asuminen	26,0 m ²	1	Pienkeittiö (JK/PK, MU, allas), le-wc

Maantasokerroksessa sijaitseva lounasravintola on kooltaan 62,0 m². Lounasravintola on suunniteltu 26 hengelle, jolloin ravintolalla olisi kapasiteettia palvella sekä rakennuksen asukkaita että ulkopuolisia vierailijoita. Lounasravintolan yhteydessä on lisäksi 27,5 m² kokoinen valmistuskeittiö ja henkilökunnan muita tiloja, kuten taukuhuone ja varastoja. (Kuva 79 & 80.)

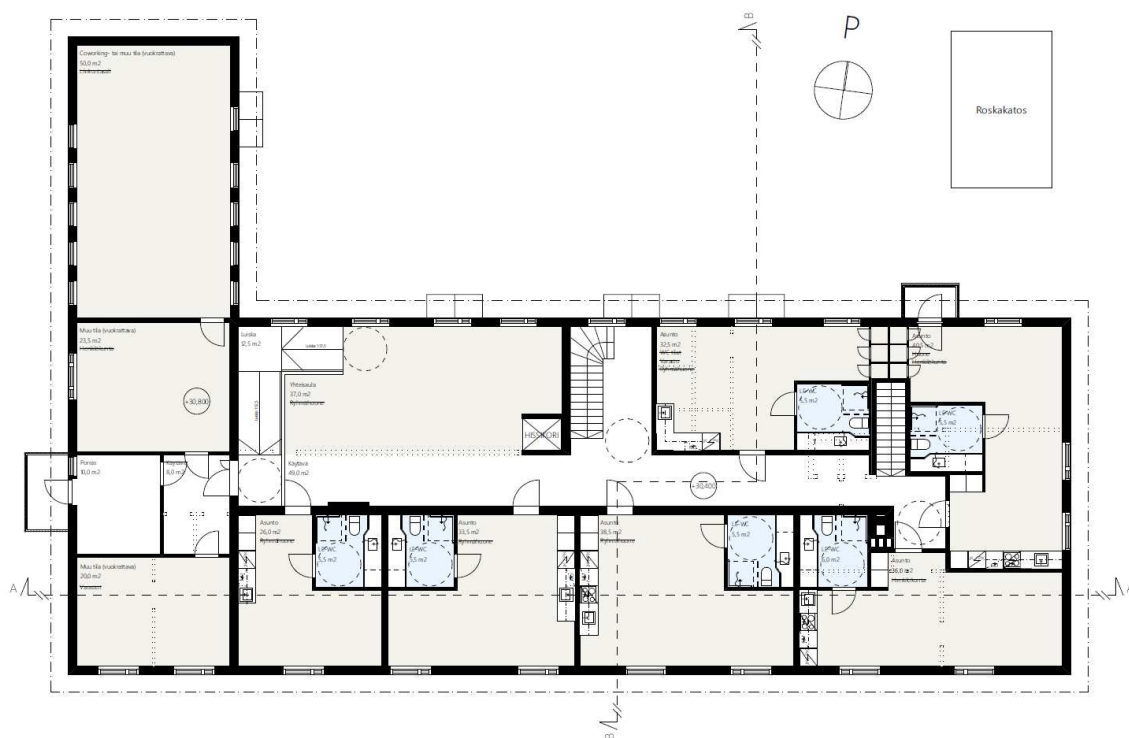
KUVA 79. Ensimmäisen suunnitelman maantasokerros (Roosa Hiltunen 2024).

Ei mittakaavassa.

KUVA 80. Havainnekuva lounasravintolan ruokailusalista, jossa lounaslinjasto (Roosa Hiltunen 2024).

Rakennuksen laajennusosaan sijoittuu vuokrattavia tiloja, joita eri ulkopuoliset toimijat voivat vuokrata käyttöönsä. Tarpeen mukaan tilat toimivat samalla rakennuksen asukkaiden harrastetiloina. Vuokrattava kokonaisuus sisältää kaksi suurempaa ja neljä pienempää tilaa, jotka soveltuvat moninaiseen käyttöön, kuten liikunta- tai coworking-tiloiksi. Tällöin pienempiä tiloja on mahdollista käyttää esimerkiksi pukuhuoneina. Tilat ovat jätetty avoimiksi, jotta niiden muunneltavuus olisi mahdollista. (Kuva 81.)

KUVA 81. Ensimmäisen suunnitelman toinen kerros (Roosa Hiltunen 2024). Ei mittakaavassa.

Rakennuksen pohjoispuolelle asettuva pihapiiri tarjoaa puoleensavetävän asuin- ja oleskeluympäristön rakennuksen asukkaille ja vierailijoille. Tontille on suunniteltu monia uutta käyttötarkoitusta palvelevia toimintoja, kuten terassi- ja pysäköintialue. Esteettömyyden kannalta piha-alue ei kuitenkaan ole ongelmaton. Pysäköintialueen ja yläpihan välillä on 1,9 metrin korkeusero, minkä vuoksi esteetön kulku yläpihalle olemassa olevan polun kautta on haasteellinen. Polun kaltevuus on noin kuusi astetta. Pihan esteettömyyttä ja helppokulkuisuutta on pyritty parantamaan pintamateriaaleilla, kuten asfaltin ja reikäkiven käytöllä. (Kuva 82.)

Piha-alueen toiminnot ovat tarkoitettu pääosin rakennuksen asukkaiden ja vierailijoiden käyttöön. Olemassa oleva pysäköintialue säilyy suunnitelmassa entisellään, mutta le-pysäköintiruutuja on lisätty. Esimerkiksi yläpihalle on sijoitettu kaksi ylimääräistä le-pysäköintiruutua, joita saattoliikenne voi tarvittaessa käyttää. (Kuva 82.)

Maanpinnan tasaisuuden ja ympäristön suojaisuuden vuoksi pihan oleskelualueet ovat painottuneet rakennuksen pohjoispuolelle. Asukkaiden käytössä on terrassialueen lisäksi rakennusta ympäröivät viheralueet. Jätteenlajittelu on toteutettu pienellä katoksella yläpihan itäosassa. (Kuva 82.)

KUVA 82. Ensimmäisen suunnitelman piha-alueen toimintoja (Roosa Hiltunen 2024). Ei mittakaavassa.

7.2 Suunnitelma 2

Toisessa suunnitelmassa sisätilat ovat suunniteltu täysin uudelleen. Käytännössä ratkaisu toteutettaisiin säilyttämällä ainoastaan rakennuksen ulkokuori ja tekemällä muut rakenteet alusta alkaen uudelleen. Alkuperäistä 1950-luvun tilajakoa on kuitenkin osin hyödynnetty suunnittelun pohjana. Keskeisimmät toiminnalliset eroavaisuudet tämän ja ensimmäisen suunnitelman välillä ovat rakennuksen esteettömyyden toteuttamisessa sekä kellarin tilaratkaisuissa. Lisäksi piha-alueen suunnitelma on viety ensimmäistä suunnitelmaa pidemmälle.

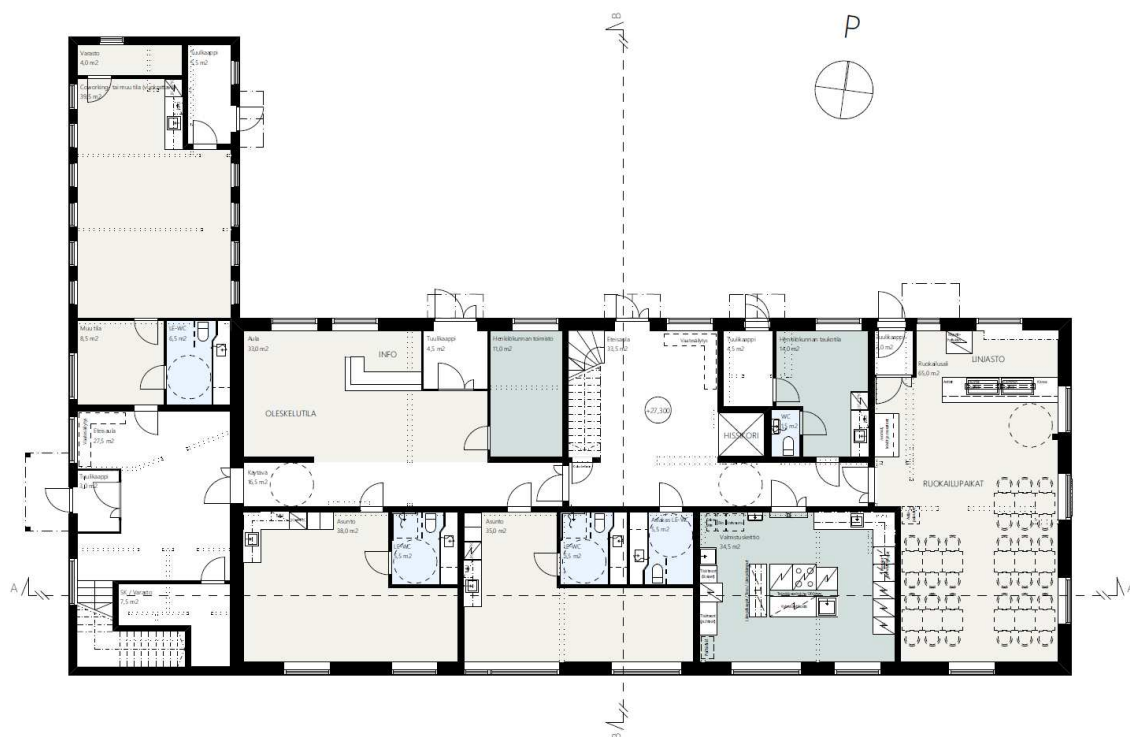
Suunnitelmassa alkuperäisrakennuksen kellari on laajennettu lohkokivisen sokkelirakenteen sisäpintaan. Laajennus vaatii rakenteiden lisäeristystä kosteus- ja lämmöneristeiden osalta. Laajennusosan kellari on esitetty täytettäväksi, jolloin

Toisessa suunnitelmassa asukkaiden huoneet ovat kooltaan 24,0 m²...46,0 m². Kaikkiaan rakennuksessa on yhteensä 9 asukkaiden huonetta. Huoneet sijoittuvat pääosin toiseen kerrokseen, lukuun ottamatta kahta asuinhuonetta, jotka sijaitsevat maantasokerroksessa. Huoneet soveltuvat eritasoisiin palvelutarpeisiin, kuten kevytpalveluasumiseen tai intensiivistä hoivaa tarvitsevien asumiseen. Ensimmäisen suunnitelman tapaan myös toisessa suunnitelmassa on muutama lyhytaikaiseen asumiseen tarkoitettu huone. Osa pienkeittiöistä ovat laajemmin varusteltuja. Näihin keittiöihin kuuluu jääkaappi-pakastimen lisäksi liesi, uuni, allas ja mikroaaltouuni. Intensiivistä hoivaa tarvitsevien huoneet ovat puolestaan varusteltu jääkaappi-pakastimen lisäksi altaalla ja mikroaaltouunilla. Kaikissa huoneissa on le-wc. (Taulukko 2.)

TAULUKKO 2. Huoneet eriteltynä (Roosa Hiltunen 2024). Toinen suunnitelma.

Huonetyyppi	Koko (m ²)	Lukumäärä (kpl)	Varusteet
Kevytpalveluasuminen	44,5 m ² ...46,0 m ²	3	Pienkeittiö (JK/PK, LU, MU, allas), le-wc
Intensiivistä hoivaa tarvitsevien huoneet	33,5 m ² ...40,0 m ²	4	Pienkeittiö (JK/PK, MU, allas), le-wc
Lyhytaikainen asuminen	24,0 m ² ...25,5 m ²	2	Pienkeittiö (JK/PK, MU, allas), le-wc

Myös toisessa suunnitelmassa lounasravintola sijaitsee rakennuksen itäpäädyssä ja on kooltaan 62,0 m². Asiakaspaiikkoja lounasravintolassa on 30 hengelle. Ravintola on suunniteltu palvelemaan sekä rakennuksen asukkaita että ulkopuolisia vierailijoita. Lounasravintolan yhteydessä on 27,5 m² kokoinen valmistuskeittiö. Lounasravintolan ja valmistuskeittiön lähellä on myös henkilökunnan taukotila, jonne on oma sisäänkäynti pohjoispuolelta. Henkilökunnan muut tilat, kuten varastot, ovat sijoitettu rakennuksen kellariin. (Kuva 83, 84 & 85.)

KUVA 84. Toisen suunnitelman maantasokerros (Roosa Hiltunen 2024). Ei mit-takaavassa.

KUVA 85. Havainnekuva lounasravintolan ruokailusalista (Roosa Hiltunen 2024).

Rakennuksen länsipuoli on kokonaan varattu vuokrattaville tiloille, joita ulkopuo-liset toimijat voivat vuokrata. Tilat soveltuvat myös asukkaiden käyttöön, mikäli

KUVA 89. Havainnekuva rakennuksen pohjoispuolelta (Roosa Hiltunen 2024).

8 POHDINTA

Opinnäytetyössä ryhdyttiin tutkimaan entisen Turunmaan kotiteollisuuskoulun ja kunnallisen päiväkodin säilyttämisen potentiaalia keskellä Kemiön maaseututajamaa. Selvitystyö johti lopulta suomalaisen 1950-luvun kouluarkkitehtuurin ja rakennusperinnön kaltaisten aiheiden äärelle. Keskeisinä linjoina projektissa oli selvittää rakennuksen mahdollisuudet uudessa käyttötarkoituksessaan ja samalla tehdä pintapuolinen kuntoarvio rakennuksesta ja sen ympäristöstä. Taustatyön teko ja käyttötarkoituksen muutoksen suunnittelu yhdessä osoittautuivat laajaksi kokonaisuudeksi, jossa pitkäjänteisyyttä ja luovuutta koeteltiin.

Lähdeaineistot, kuten pohjapiirustukset ja työseloste eivät aina välttämättä täsmänneet toteutuneen tilanteen kanssa, mikä osaltaan vaati paikoitellen tekemään tulkintoja ja valistuneita arvauksia. Kohdekäynneillä kerätyn valokuva-aineiston merkitys korostui, kun poikkeavuuksia ilmeni.

Rakennuksella on monivivahteinen historia, joka osaltaan vaikuttaa siihen, mihin suuntaan uuden käyttötarkoituksen suunnittelua toteutettiin. Käyttötarkoituksen muutosta suunniteltaessa yhtenä keskeisenä kysymyksenä oli pohtia, palauteaanko rakennuksen sisätilat tietyn aikakauden muotoon vai ratkaistaanko tilajako täysin uudella tavalla. Kaksi erilaista suunnitelmaa olivat luonteva tapa lähestyä kysymystä.

Olennoisinta kyseisessä tapauksessa oli kuitenkin julkisivujen ominaispiirteiden säilyttäminen rakennuksen sijaitessa paikallisesti arvokkaassa ympäristössä. Lopputulemana voikin todeta, että julkisivujen korjausehdotuksissa tulisi panostaa säilyttävään korjaamiseen restauroivin menetelmin ennemmin kuin laajamittaiseen uusimiseen, mikäli se on mahdollista rakennuksen kunto huomioiden.

Suunnitteluprosessi oli mielenkiintoinen ja haastoi pohtimaan rakennuksen käyttömahdollisuuksia useasta eri näkökulmasta. Haastetta toi muun muassa esteettömyyden toteuttaminen vanhaan rakennukseen. Kuten aikaisemmin opinnäytetyössä todettiin, esteettömyyden toteutumisen osalta vanha rakennus ei ole yhtä optimaalinen verrattuna uudisrakennukseen. Lisäksi rakennuksen osien välillä oli

vaihtoehtoja rajoittava 400 mm tasoero. Suunnitelmissa on esitetty ratkaisut, joilla tasoero voidaan korjata. Ratkaisuihin liittyy kuitenkin haasteita. Ensimmäisessä suunnitelmassa tilaa vievä luiskaratkaisu ei ole tilankäytön tehokkuuden kannalta optimaalisin. Toinen suunnitelmista puolestaan mahdollistaa laajemmat muutokset, mutta ratkaisu vaatisi suuren budjetin, kun suurin osa rakenteista uusitaan. (Liite 1, Luonnossuunnitelmat 1 & 2)

Pääpiirteittäin rakennus soveltuu hyvin tuetun asumisen tarpeisiin, mutta sen käyttöönottoa varten on suoritettava perusteellinen kuntotutkimus rakenteiden kunnosta ja mahdollisista kosteusvaurioista. Lisäksi työn edetessä mittavat kunnostus- ja korjaustoimenpiteet ovat tarpeellisia.

Entisen kotiteollisuuskoulun ja päiväkodin rakennuksen kohtalo selvinnee ennemmin tai myöhemmin. Kuitenkin olennaista on, että opinnäytetyö herättää keskustelua ja että rakennus saa ansaitsemansa huomion.

LÄHTEET

Arkkitehtuurimuseo. n.d.a. Jorma Järvi. Kouluarkkitehtuuri. Verkkosivu. Viitattu 19.2.2024. <https://www.mfa.fi/kokoelmat/tietopaketti/jorma-jarvi/kouluarkkitehtuuri/#>

Arkkitehtuurimuseo. n.d.b. Jälleenrakennuskausi. Verkkosivu. Viitattu 2.5.2024. <https://www.mfa.fi/kokoelmat/tietopaketti/jalleenrakennuskausi/>

Dahlbacka, C., Eriks, S., Kurikka, A., Hautala, M. & Ågren, C. 2005. Kotiseutumme Dragsfjärd, Särkisalo, Kemiö, Sauvo, Västanfjärd. 2004–2005. Vaasa. Oy Arkmedia Ab.

Hagman, I., Andersson, U. & Pohjavirta, H. 2016. Kimito på 50-talet. Ingmar Hagmans fotografier. Kemiö 50-luvulla. Ingmar Hagmanin valokuvia. Kemiö: Hembygdsforskarna i Kimitobygden. (julk.)

Hurme, E. 2023a. Alueinventointi, Kemiö/Engelsby. Turun museokeskus. Varsinais-Suomen alueellinen vastuumuseo. Toimitettu 2023.

Hurme, E. 2023b. Kohdeinventointi, Tomtbacka 243–414–0007–0008. Turun museokeskus. Varsinais-Suomen alueellinen vastuumuseo. Toimitettu 2023.

Jetsonen, S. n.d. Kyläkouluista lähiökouluihin 1945–1960. Museovirasto. Verkkosivu. Viitattu 19.2.2024. <http://www.koulurakennus.fi/1950-luvun-koulu/arkkitehtuuri>

Kemiönsaaren karttapalvelu. 2014. Osayleiskaava. Kemiö keskusta. Verkkosivu. Viitattu 27.1.2024. https://www.karttatiimi.fi/kimitoon/2014_06_17_kimito.pdf

Lindroos, E. (toim.) 1995. Fångster i tidens ström III. Hembygdsforskarna i Kimitobygden berättar. Hembygdsforskare i Kimitobygden. Vaasa: Oy FRAM Ab.

Maanmittauslaitos. n.d. Karttapaikka. Kiinteistörajat ja -tunnukset. Verkkosivu. Viitattu 1.2.2024. <https://asiointi.maanmittauslaitos.fi/karttapaikka/>

Maanmittauslaitos. n.d. Paikkatietoikkuna. Historialliset ilmakuvat. Verkkosivu. Viitattu 4.3.2024. <https://kartta.paikkatietoikkuna.fi/?lang=fi>

Matikainen, T. 2000. Kemiön kulttuurimaisema. Historiallinen selvitys kylittäin.

Minkkinen, J., Nuutila, M. & Mutanen, K. 2011. ISS Proko Oy. Kuntoarvioraportti 19.9.2011. Päiväkoti Pjonkis, Kemiö. Kemiön kunnan arkisto. Toimitettu 2023.

Neuvonen, P. (toim.) 2006. Kerrostalot 1880–2000. Arkkitehtuuri, Rakennustekniikka, Korjaaminen. Helsinki: Rakennustietosäätiö Oy. Rakennustekniikan keskus -säätiö. Museovirasto.

Pargas och Kimitoön. När åtta kommuner blev två. 2012. Yle Svenska 25.9.2012. Yle Arkivet. Viitattu 31.1.2024. <https://svenska.yle.fi/a/7-883149>

Petrélius, P. 2011. Mögelrabbat Kimitodaghem tvingas stänga. Yle Svenska - digilehti 29.4.2011. <https://svenska.yle.fi/a/7-487179>

RT 103141 Esteetön liikkumis- ja toimistoympäristö. 2019. Rakennustieto. Vaatii käyttöoikeuden. Helsinki: Rakennustietosäätiö RTS.

Sagalundin museon arkisto. n.d. Kotiteollisuusjärjestöjen Keskusliiton huonekalumallisarja. Isännän huoneen kalusto. Sagalundin museon arkisto. Toimitettu 2023.

Sagalundin museon arkisto. n.d. Kotiteollisuusjärjestöjen Keskusliiton huonekalumallisarja. Tuvan kalusto. Sagalundin museon arkisto. Toimitettu 2023.

Sisäilmäyhdistys ry. 2022. Terveelliset tilat. Peruseriaatteet. Verkkosivu. Viitattu 20.5.2024. <https://www.sisailmayhdistys.fi/Terveelliset-tilat/Ongelmien-tutkiminen/Peruseriaatteet>

Storlund, E. 1955. Arbetsomskrivning till Åbolands manliga hemslöjdskolas skolbygge i Kimito, Engelsby. Arbetets omfattning. Kemiön kunnan arkisto. Toimitettu 2023.

Suonketo, J. & Annila, P. 2017. Museovirasto. Rakennettu hyvinvointi. 1950-luvun koulutalo. Rakenteet ja niiden peruskorjaustarve. Museovirasto. Verkkosivu. Viitattu 14.2.2024. https://rakennetuhyvinvointiimg.blob.core.windows.net/uploads/Koulurakennukset/RHY_1950-luvun-koulutalo-rakenteet-ja-niiden-peruskorjaustarve_Suonketo_Annila.pdf

Tilastokeskus. 2023. Kuntien avainluvut. Verkkosivu. Viitattu 27.1.2024. <https://www.stat.fi/tup/alue/kuntienavainluvut.html#?active1=KU322&year=2023>

Tilastokeskus. 2023. SeutuNet. Väestön ikärakenne Kemiönsaaren kunnossa 1980–2022 ja ennuste vuoteen 2040. Verkkosivu. Viitattu 12.3.2024. https://www.stat.fi/tup/seutunet/kemionsaari_index.html#vaesto

Ympäristö.fi. 2023. Rakennusmateriaalien tietopankki. Lastuvillalevy. Viitattu 28.4.2024. <https://www.ymparisto.fi/fi/rakennettu-ymparisto/ekotehokas-rakentaminen/kiinteistojen-yllapito-ja-korjaaminen/rakennusmateriaalien-tietopankki/lastuvillalevy>

Valtioneuvoston asetus rakennuksen esteettömyydestä 241/2017. Annettu 4.5.2017. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2017/20170241>

Ympäristöministeriön asetus asuin-, majoitus ja työtiloista 1008/2017. Annettu 20.12.2017. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2017/20171008>

Ympäristöministeriön asetus rakennusten paloturvallisuudesta 848/2017. Annettu 28.11.2017. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2017/20170848>

Åbo Underrättelser. 1939. Kimito hemslöjdskola. Första årsavslutningen försiggick på torsdagen. 10.06.1939. Kansalliskirjaston digiarkisto. Viitattu 22.4.2024. <https://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/binding/1958288?term=Kimito&term=i&term=l&term=Hemsl%C3%B6jdskolans&page=5>

Åbo Underrättelser. 1947. Lördagskåseri i Kimito 22.11.1947. Kansalliskirjaston digiarkisto. Viitattu 27.1.2024. <https://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/binding/2321723?term=i&term=l&term=Kimito&term=hemsl%C3%B6jdskola&page=5>

Valokuvia

Hagman, I. 1957. Turunmaan kotiteollisuuskoulu vuonna 1957. Henkilökohtainen valokuva-arkisto.

Hiltunen, R. 2024. Kohdekäynneillä otetut valokuvat.

Holmström, O. 1950-luku. Valokuvia Turunmaan kotiteollisuuskoululta. Henkilökohtainen valokuva-arkisto.

Kemiönsaaren kunnanarkisto. 1960-luku. Ilmakuva. Kemiön keskusta 1960-luvulla. Entinen kotiteollisuuskoulu taustalla kunnankanslian rakennusten takana.

Kustannusosakeyhtiö Kiven kokoelma. 1935–1936.

Sagalundin museonarkisto.

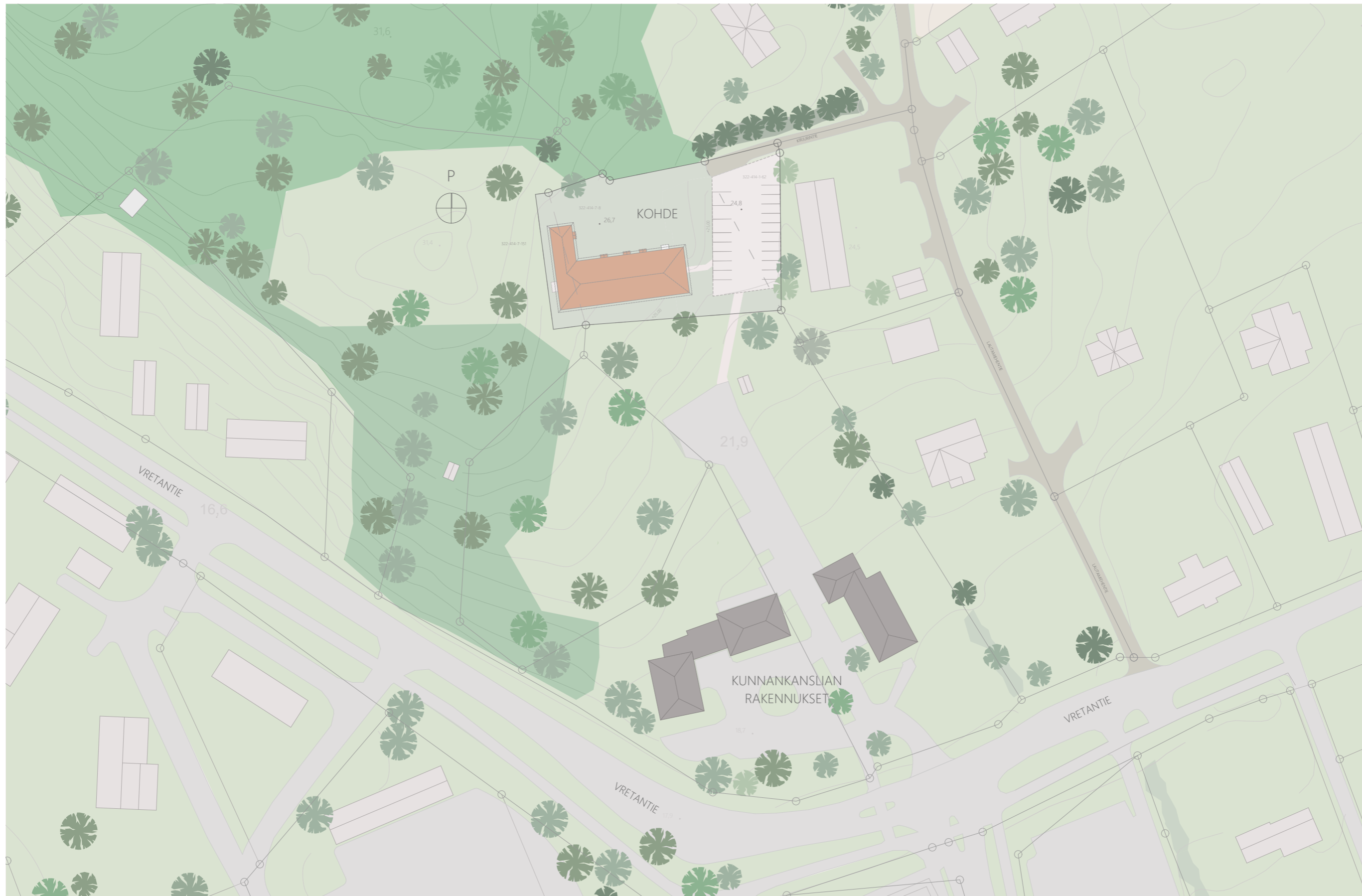
Säteri, K. 1965–1975.

LIITTEET

Liite 1. Luonnossuunnitelmat 1 & 2

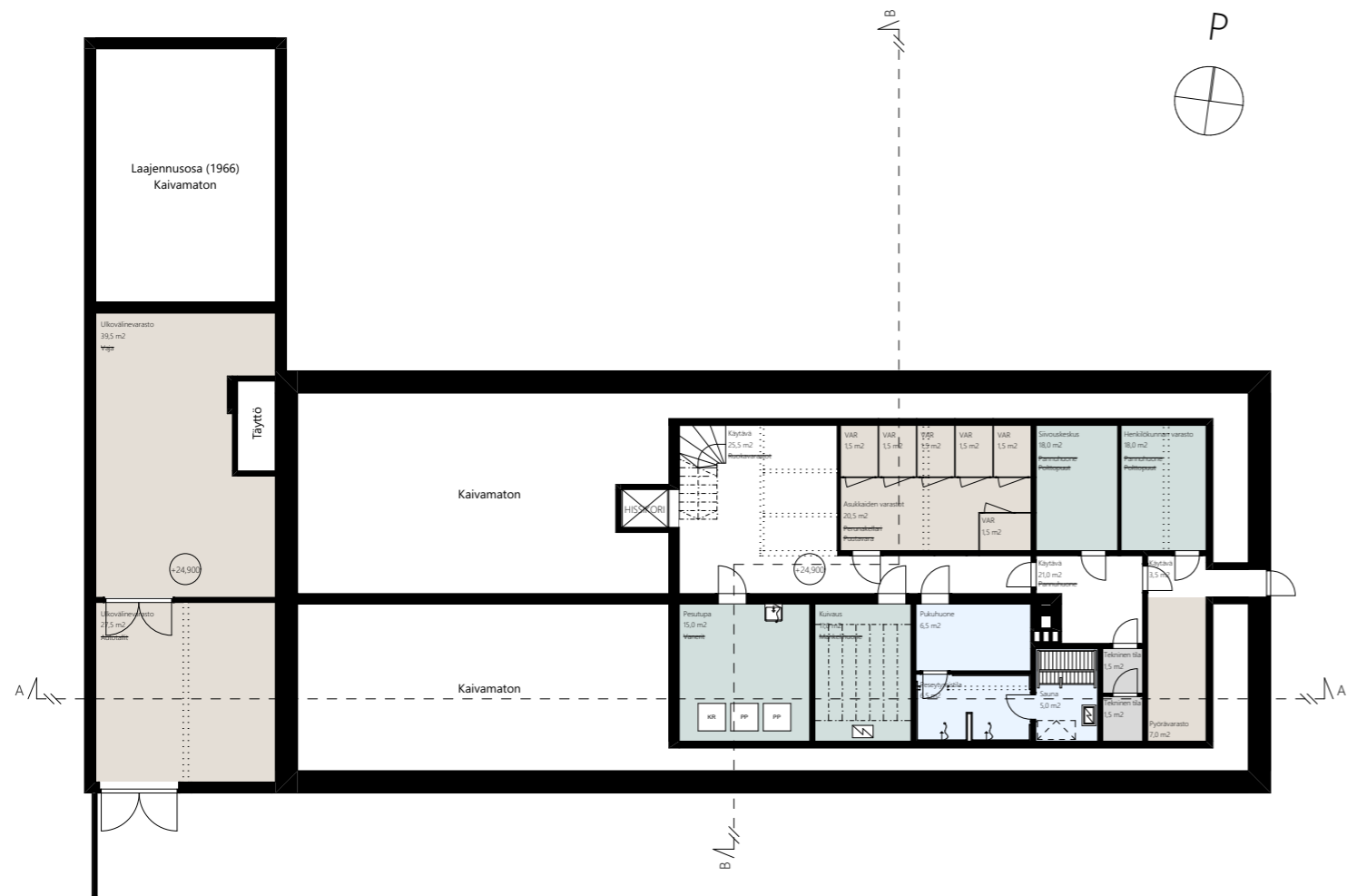
Havainnekuva lintuperspektiivistä

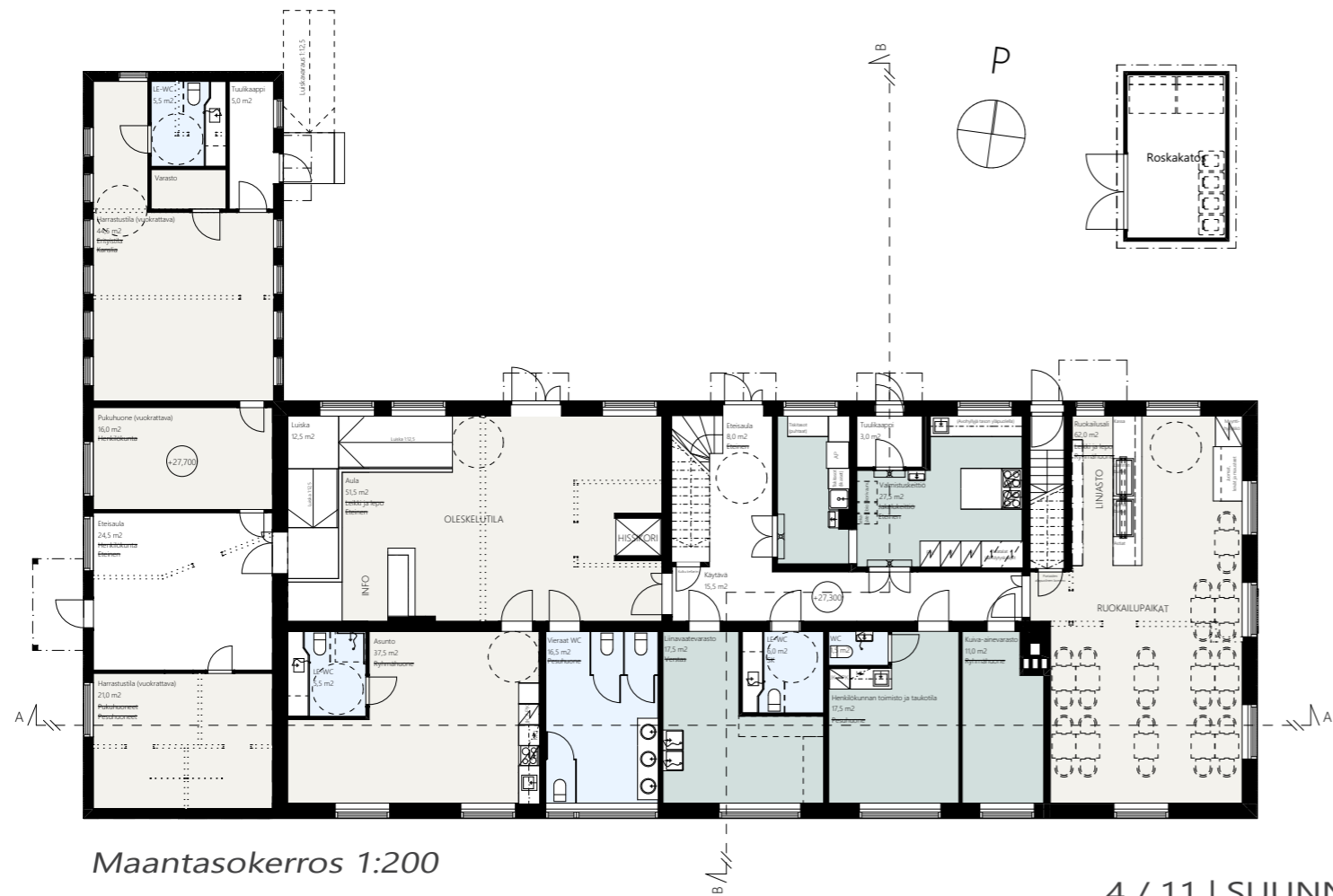
Havainnollistava asemapiirustus 1:1000

Pihasuunnitelma 1:300

Kellari 1:200

Maantasokerros 1:200

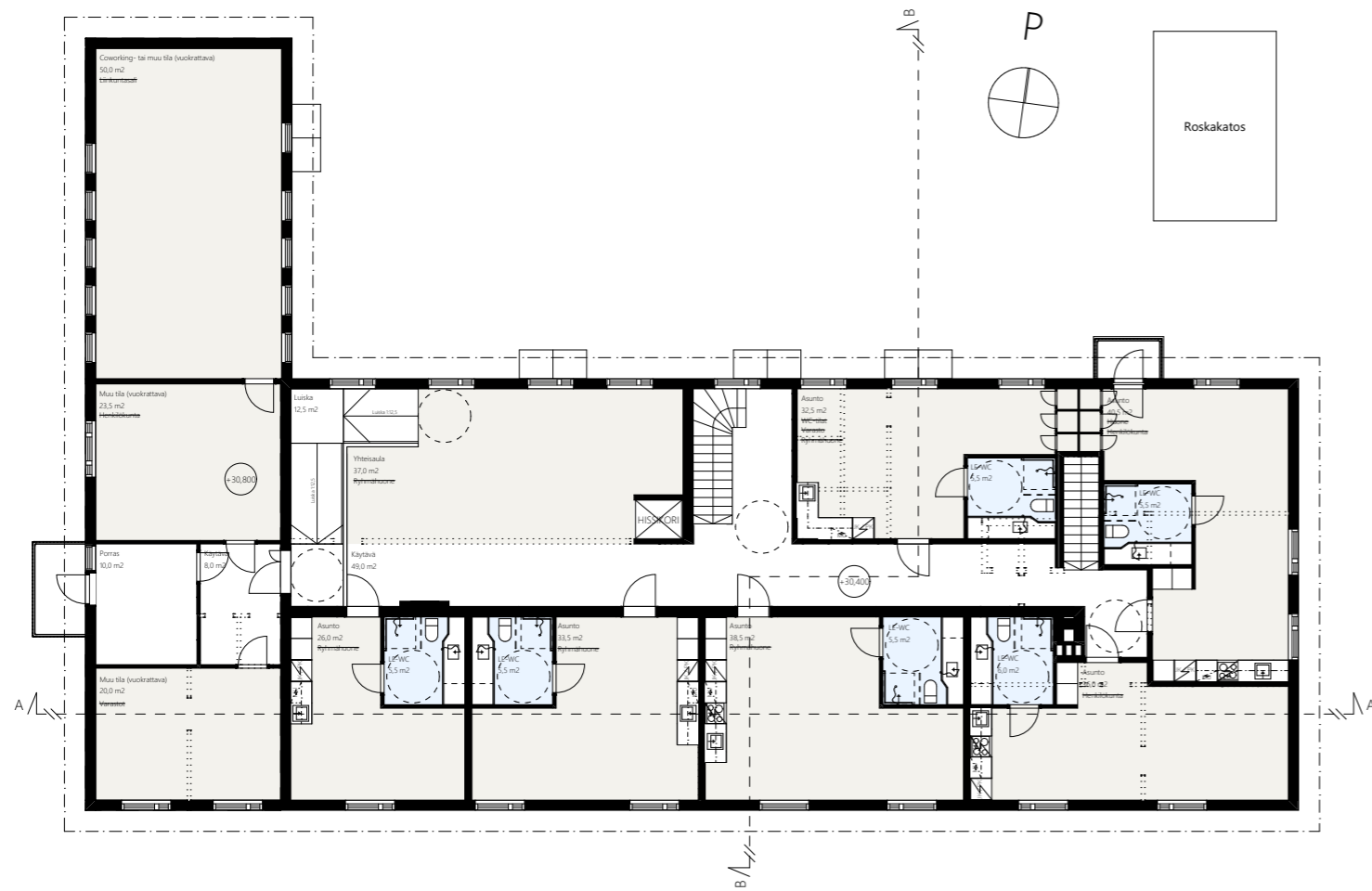

Havainnekuva rakennuksen pohjoispuolelta

HENKILÖKUNNAN TILAT	MUUT TILAT
ASUKKAIDEN, VIERAILIJOIDEN JA VUOKRALAISTEN TILAT	KÄYTÄVÄT JA MUUT LIIKENNETILAT
SANITEETTITILAT	TEKNIKKATILAT

Havainnekuva lounasravintolasta

Havainnekuva rakennuksen terassinurkkauksesta

Toinen kerros 1:200

Leikkaus A-A 1:300

Leikkaus B-B 1:300

Havainnekuva viheralueelta lännen suunnasta

- 1 Tumma rappaus
- 2 Vaalea rappaus
- 3 Peltikate
- 4 Kirkas lasi
- 5 Ikkunoiden ja ovien metalliosat, valkoinen
- 6 Kuivatusjärjestelmä, valkoiseksi maalattu metalli

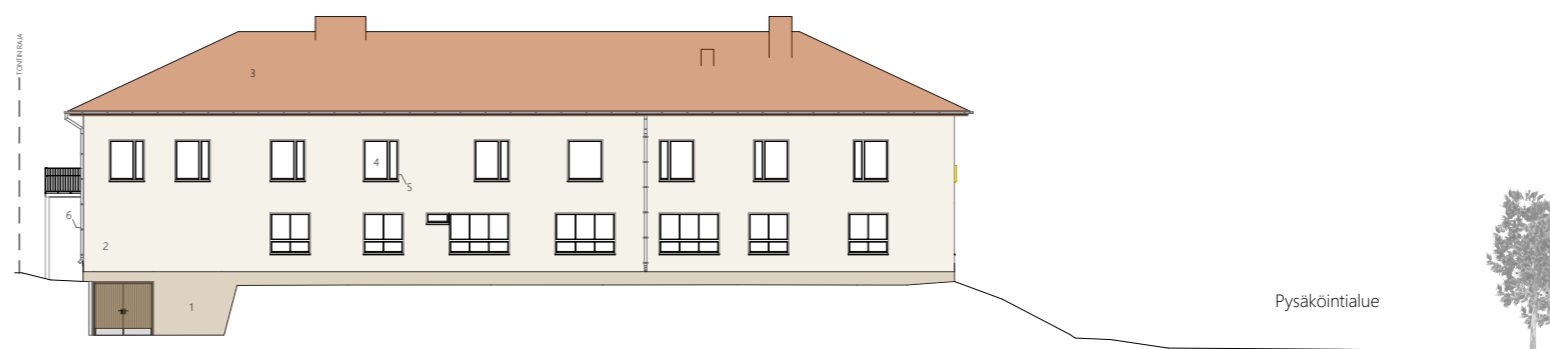
Julkisivu pohjoiseen 1:300

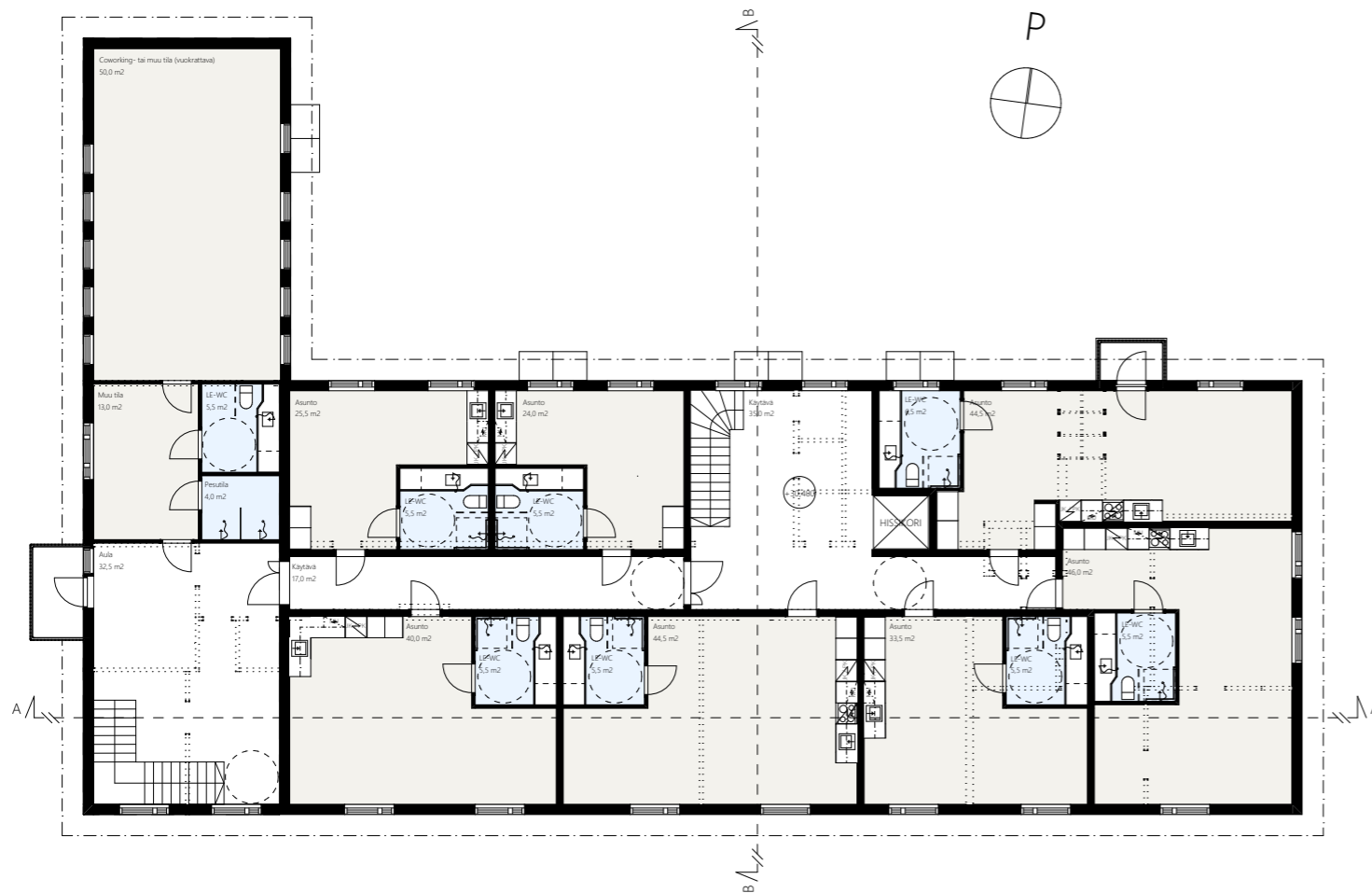
Julkisivu itään 1:300

Julkisivu länteen 1:300

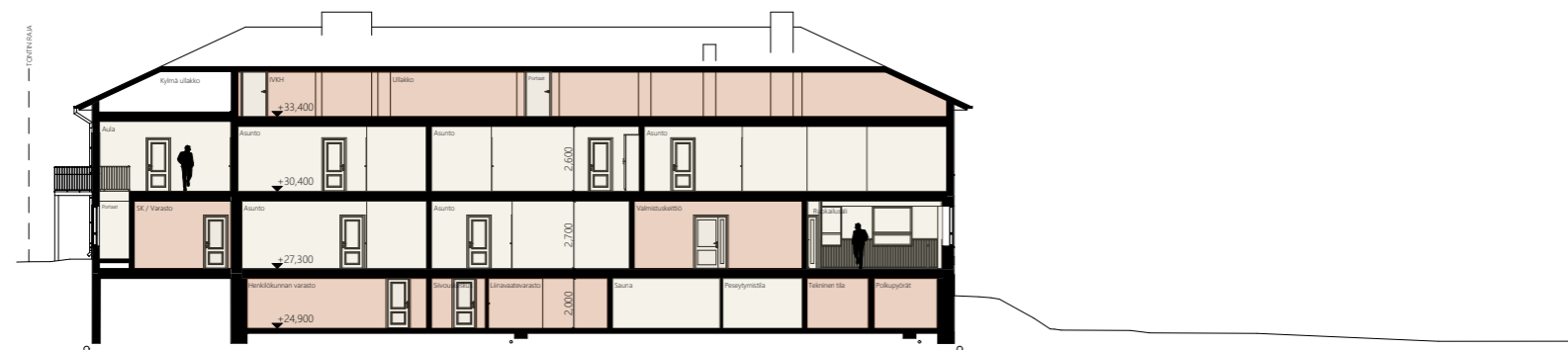

Julkisivu etelään 1:300

Toinen kerros 1:200

HENKILÖKUNNAN TILAT	MUUT TILAT
ASUKKAIDEN, VIERAILIJOIDEN JA VUOKRALAISTEN TILAT	KÄYTVÄT JA MUUT LIIKENNETILAT
SANITEETTITILAT	TEKNIKKATILAT

Leikkaus A-A 1:300

HENKILÖKUNNAN TILAT
ASUKKAIDEN, VUOKRATILOJEN KÄYTTÄJIEN JA VIERAILIJOIDEN TILAT (Asunnot, yhteistilat yms.)

Leikkaus B-B 1:300

Havainnekuva viheralueelta lännen suunnasta

- 1 Tumma rappaus
- 2 Vaalea rappaus
- 3 Peltikate
- 4 Kirkas lasi
- 5 Ikkunoiden ja ovien metalliosat, valkoinen
- 6 Kuivatusjärjestelmä, valkoiseksi maalattu metalli

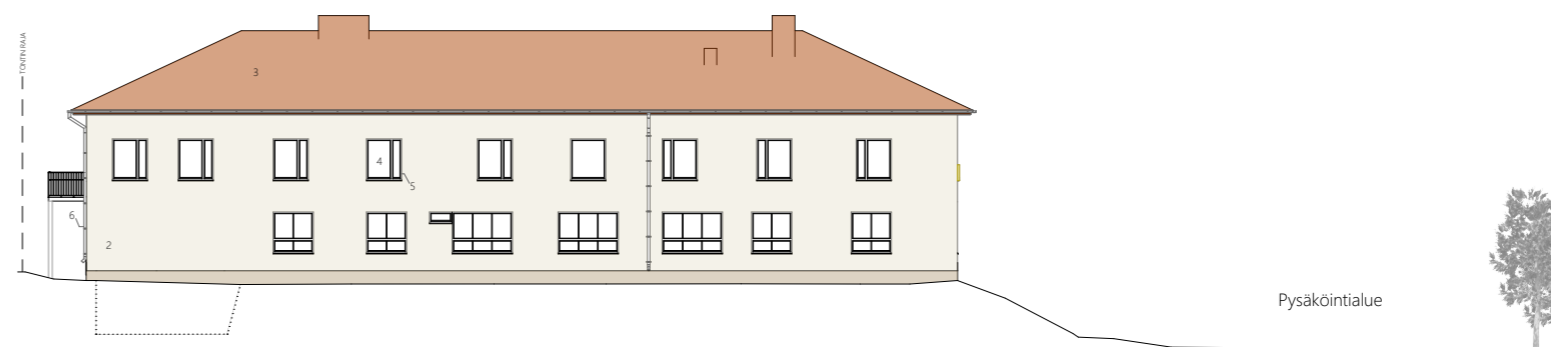
Julkisivu pohjoiseen 1:300

Julkisivu itään 1:300

Julkisivu länteen 1:300

Julkisivu etelään 1:300

Havainnekuva olemassa olevalta pysäköintialueelta